

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1881.

Andra Kammaren.

N:o 19.

Onsdagen den 9 Mars.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen hållna sammanträde.

§ 1.

Föredrogs Stats-Utskottets Utlåtande N:o 28, i anledning af väckt *Om skadestånd* motion om ersättning åt förre landtbrukaren Sven Johan Bladh för *åt S. J. Bladh.* hos honom anstält olaga beslag.

Ledamoten af Andra Kammaren Herr *Gustaf Nordenskjöld* hade i sin motion N:o 115 föreslagit, att till förre landtbrukaren Sven Johan Bladh, hvilken, på grund af ett å hans för bränvinsbränning i stor skala inköpta redskap den 29 Augusti 1855 anstält olaga beslag, tillskyndats dels en indirekt förlust af minst 252,378 kronor 33 öre, derigenom att han icke kunnat utöfva den med redskapen afsedda rörelsen, och dels en direkt förlust af 28,832 kronor 90 öre genom redskapens försäljning till underpris, måtte beviljas ett skadestånd å sistnämnda summa 28,832 kronor 90 öre eller ock det belopp, Riksdagen kunde finna skäligt bestämma.

Beträffande denna motion hade Utskottet hemställt, att densamma måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Efter uppläsning af nämnda hemställan, mot hvilken Herrar *Sven Nilsson* och *Ola Andersson* i Burlöf inom Utskottet reserverat sig, begärdes ordet af motionären

Herr Nordenskjöld, som yttrade: Det var visserligen icke så särdeles gerna, som jag väckte ifrågavarande motion, då jag visste att Riksdagen redan tvenne gånger förut sysselsatt sig med denna sak. Då den första gången förevar, gälde det en så stor summa, att den icke gerna kunde af Riksdagen bifallas. Jag hade följaktligen all anledning antaga, att Riksdagen var helt och hållet stämd emot hela saken; men då Bladh lemnade mig det ena papperet efter det andra, och jag vid dess genomläsande tyckte mig finna, att en orättvisa blifvit begången, samt Bladh dessutom var angelägen om att jag i min egenskap af riksdagsman

Om skadeståndfrån den trakt, inom hvilken han förut verkat, skulle väcka ifråga-
 åt S. J. Bladh. varande motion, så ville jag icke undandraga mig att göra det. Detta
 (Forts.) är orsaken, hvarför motionen tillkommit.

Bladh är utan tvifvel bekant för de fleste af Riksdagens ledamöter, särskildt inom denna Kammare. Mången torde kanske tro, att Bladh i alla sina dagar varit sådan, som han nu visar sig; men, mine Herrar, enligt de upplysningar jag om honom fått, har han under sin verksamma period varit en arbetsam, företagsam och i sin ort ganska framstående man. Han arrenderade åtskilliga egendommar och sysselsatte sig med brännerihandling i ganska stor skala. Bland hans papper finnes intyg från hans själasörjare, Prosten Svensson, hvilken under rättegången mot Bladh hördes angående dennes sinnesförfatning af det skäl, att Bladh vid den tiden ansågs sinnesrubbad; och detta intyg innehåller, att han, Svensson, som varit bekant med Bladh under loppet af 7 år, derunder alltid funnit honom vara en verksam och ganska företagsam man med god vandel. Äfven flere andra personer, dels nuvarande och dels före detta ledamöter i denna Kammare, hvilka känt honom under hans krafts dagar, hafva om honom afgifvit det intyg, att de känt honom såsom en hederlig och bra karl samt verksam och nyttig för sin ort. Han hade också — jag nämner detta i förbigående — under den tid, han ännu var i välmakt, gifvit en summa penningar till fattigvården inom den kommun, han tillhörde. När han blef fattig, så begärde han att återfå summan. Sådant kunde naturligtvis icke ske, men han har fått uppbära räntan å nämnda summa.

Vid tiden för beslaget var emellertid, såsom jag förut nämnt, Bladh i full verksamhet, hans affärer voro på goda fötter och han hade ordnat allt för att påbörja bränvinsbränning på tvenne särskilda ställen med det högsta tillättna kannetal, eller 1,000 kannor om dagen på hvardera stället. Det var, såsom Herrarne finna, en ganska stor affär det gälde. Såsom vi veta, var skatten då 50 öre per kanna, och blotta skattebeloppet uppgick till en ganska stor summa. Herr Bladh hade rudmaterier och redskap i ordning att när som helst börja bränningen; brännerierna med redskap voro upptaxerade till ganska höga belopp; han hade förskaffat sig erforderligt antal kreatur; med ett ord, han hade både ämnat och kunnat forcera bränningen, när beslaget gjordes och han således hindrades derifrån. Nu har man sagt, att han, oaktadt beslaget, kunnat fortsätta bränningen. Derom vill jag icke yttra mig. Faktum är emellertid, att han icke brände på det ena stället, och att redskapen fördes undan och sattes i taka händer. Herr Bladh har dessutom sjelf sagt mig, att, sedan beslaget skett, hans kredit blef förstörd, så att han sedermera icke kunde uppehålla densamma; och det faller äfven af sig sjelft att så skulle vara, ty en hvar, som rör sig med stora affärer, är i afseende å sin existens mycket beroende af krediten.

Redan af protokollet öfver beslagsmålets första handläggning vid häradsrätten synes, att Herr Bladh, som då uteblifvit, blef vid hemtningsäfventyr ålagd att vid nästa rättegångstillfälle iakttaga inställelse. Till en början uppträdde personer och afgafvo för den tilltalade mycket graverande vittnesmål, men sedermera visade det sig, att dessa personers vittnesberättelser icke kunde tillerkännas vitsord. Emellertid drog

målet — till en början handlades beslagen å hvartdera stället såsom *Om skadestånd* särskilda mål, men sedermera slogos de tillsammans till ett — ut på *åt S. J. Bladh.* tiden. Till en viss grad orsakades detta af Herr Bladhs sinnesbeskaffenhet, af grubbel blef han nemligen rubbad till förståndet och fördes därför till hospitalet, men han återfick under rättegången sina sinnens fulla bruk. Emellertid blef han satt under förmyndare och fick göra konkurs. Beslaget gjordes 1855 och rörde sig om under åren 1853 och 1854 verkställd bränvinsbränning, och först den 28 Februari 1859 fälde häradsrätten dom i målet, och den lyder ordagrant som följer: »Som det icke blifvit styrkt, att vid den bränvinstillverkning, som under hösten 1853 och 1854 blifvit utöfvad å Tannarp samt sistnämnda höst jemväl blifvit verkställd å Långanäs, och hvar till vederbörligt tillstånd blifvit utverkadt, någon emot berörda Kongl. förordnings föreskrifter stridande åtgärd blifvit vidtagen, alltså varder svaranden från allt ansvar i målet frikänd». Detta utslag blef visserligen både af åklagaren och angifvaren öfverklagadt hos Kongl. Maj:ts och rikets Göta Hofrätt, men Hofrätten fastställde detsamma, och sedermera fullföljde åklagaren ensam sin besvärstalan, men Högsta Domstolen upp tog icke besvären till pröfning. Det var först under år 1861 eller 1862 som Högsta Domstolens utslag i målet föll. Under tiden hade åklagaren aflidit och icke lemnat något efter sig utom skulder, och angifvaren aflägsnade sig, vid den utgång målet fick, från orten och reste hit till Stockholm. Han rymde ur krigstjensten och fick på grund häraf ur densamma afsked, hvilket jag vet, då jag vid den tiden tillhörde samma regemente, likasom jag äfven känner, att personen icke hade det bästa vitsord om sig. Han aflid sedermera här i Stockholm och lemnade efter sig intet annat än intjent begrafningshjelp. Under sådana omständigheter, då både åklagare och angifvare dött utfattige, försökte Bladh att utfå ersättning af de personer, som bränt tillsammans med honom, men icke heller detta lyckades. Han började då att samla sina papper i den föreställningen, att han blifvit orättvist behandlad, och med den naiva tro, som finnes hos folket, att Riksdagen kan göra allt, vände han sig med sina klagomål till Riksdagen. Här väcktes sålunda i denna Kammare vid 1878 års riksdag en motion om ersättning åt Bladh för lidna förluster, och många röster uttalade sig för honom, men, som sagdt är, summan, som blifvit begärd, ansågs så svindlande, att bifall icke kunde erhållas. Man har emellertid sagt mig, att, om han hållit sig till en rimlig summa, saken möjligen här i Kammaren gått igenom. I Stats-Utskottets då afgifna betänkande heter det emellertid: »Utskottet, som af de motionen bilagda handlingar inbemat, bland annat, att de till grund för nämnda ersättningsanspråk föregifna förluster äro beräknade efter förslagsvis uppgjorda kalkyler, hvilkas giltighet sålunda torde vara tvifvelaktigt, får, enär, så vidt upplyst är, förevarande ersättningsanspråk icke, såsom beträffande frågor af slik beskaffenhet lämpligast bör ske, blifvit i laga ordning underställt vederbörlig domstols pröfning, hemställa, att motionen af Riksdagen lemnas utan afseende». I anledning här af och för att få ersättningsanspråket pröfvadt väcktes vid 1879 års riksdag motion, att Riksdagen skulle ingå till Kongl. Maj:ts med skrifvelse och begära frågans utredning. Äfven detta förslag, som behand-

Om skadestånd lades af tillfälligt Utskott, afstyrktes och föll igenom, men likasom åt S. J. Bladh för att försötma afslaget, beklagade Utskottet de oförrätter, Bladh lidit, ehuru Utskottet dock fann sig förhindradt att bifalla förslaget ens i den form, hvori detsamma då framkommit till Riksdagen. Emellertid sade man, att, om Bladh haft sina papper i ordning, hade han möjligen kunnat få någon ersättning sig beviljad. Det var en sorts uppmantran för honom att ytterligare försöka »samla papper», och detta har han sannerligen icke underlåtit. Han har sökt jurister, låtit höra vittnen m. m. och har slutligen dragit i hop den stora lunta, vi haft tillfälle se. Genom en skicklig jurist i Jönköping ordnades pappren och uppgjordes efter dem en uppställning af frågan, hvilket legat till grund för motionen.

Jag har således, efter hvad jag nämnt, för min del tyckt mig finna, att då Bladh varit ett offer för sådana åtgärder, som förut äro omförmälda, han också kunde vara förtjent af någon liten ersättning. Det är, som Herrarne se af motionen, endast den direkta förlusten, Bladh lidit, för hvilken godtgörelse begärts, det vill säga skilnaden mellan brandförsäkringsvärdet å den i beslag tagna redskapen samt brännerierna och det belopp, hvarför samma redskap och brännerier å auktion försåldes, eller 28,832 kronor 90 öre. Skulle emellertid hinder möta för beviljande af ett så stort belopp, må, såsom ock i motionen är sagdt, Riksdagen bestämma något mindre belopp, som kan anses skäligt. Jag vet väl, att Utskottets dom väger tungt, och att Kamraren sällan frångår de förslag, Stats-Utskottet afgifver — jag har under de år jag tillhört Kamraren väl lärt mig erfara, att det icke är lätt att i sådant förslag vinna ändring — men jag vet också, att Riksdagen någon gång gjort en sådan ändring, och att sista instansen dock utgöres af Kamrarna. Det är därför jag nu vädjar till Kamraren och anhåller, att Kamraren måtte, med afslag å Utskottets betänkande, åt Bladh bevilja ett skadestånd af 28,832 kronor 90 öre eller det mindre belopp, som eljest kan anses skäligt.

Herr Wigardt: Innan jag yttrar några ord i sjelfva frågan, ber jag få förutskicka den anmärkningen, att jag icke före Bladhs vistelse i Stockholm gjort hans bekantskap eller haft någon kändedom om honom. Det är således icke för personen utan mera för saken jag talar.

Onekligt är, att han genom en statens tjänsteman beröfvats sin egendom, hvars följder ådragit honom lidande både till kropp och själ. För min del är jag icke allenast den ärade motionären tack skyldig, därför att han af ren människokärlek gjort sig till målsman för denne Bladh, utan äfven de ärade ledamöter af Stats-Utskottet, från denna Kammare, som skilt sig från de öfrige och reserverat sig mot Utskottets beslut. Stats-Utskottet har nu visserligen åberopat såsom skäl för sitt afslag, att sådant tvenne gånger förut skett inom Utskottet. Likvisst har Utskottet blott en enda gång — jag tror år 1878 — behandlat denna fråga, ty om jag icke missminner mig, blef 1879 en dylik motion, som väcktes af en annan motionär, hänvisad till tillfälligt Utskotts behandling. Jag beklagar emellertid, att båda Utskotten varit eniga om afslag, men tror dock, att Utskotten dervid

icke dömt efter fakta utan mera efter hörsagor. Jag har visst icke så grundligt gått igenom handlingarne, att jag skulle kunna uppdraga en historik af frågan; det har dessutom den ärade motionären gjort, och det är således för mig öfverflödigt. Men ett faktum är emellertid, att mannen lidit stor orättvisa genom ett olaga beslag, och jag tror därför, att Riksdagen i någon mån borde räcka honom en hjälpsam hand, om också den föreslagna summan skulle något nedsättas. Det torde väl icke vara så alldeles ovanligt att såväl Stats-Utskottet föreslagit som Riksdagen beviljat anslag, hvilka varit vida mindre berättigade än detta. Jag vill nu i detta afseende icke fästa mig vid den mängd väl tilltagna pensioner, som beviljats, men jag tager mig friheten omnämna en annan händelse, som, om jag icke minnes orätt, passerade vid 1879 års riksdag. Här framkom man då med ett påstående, att en byggmästare här i Stockholm vid uppförande af en statens byggnad gjort en förlust, uppgående, om jag ej missminner mig, till 40- à 50,000 kronor. Huruvida detta påstående bestyrktes, lemnar jag derhän, men visst är, att förslaget om ersättning gick igenom med glans. Nu deremot nekar Stats-Utskottet, och Riksdagen har också hittills gjort detsamma, att lemna någon ersättning åt en fattig man af folket, hvilken lidit orättvisa genom en länsmans beteende mot honom. Att han det gjort kan icke förnekas, och jag tror därför, att det vore Riksdagen värdigt att gifva honom någon liten ersättning för hans lidna förluster. Om också summan icke skulle beviljas till så stort belopp som den föreslagits, så går det ju an att i någon mån nedpruta densamma. Men värdigt vore det icke af denna Kammare att alldeles förbise denne man utan att gifva honom någon som helst ersättning. Jag vet väl, att han icke eger någon juridisk rätt dertill, men en moralisk skyldighet anser jag deremot Kammaren hafva att hjälpa honom, om man ock skulle nedsätta summan till 5- à 10,000 kronor. För min del tror jag dock, att 10,000 kronor böra honom tillerkännas, och jag skall till en början hålla mig till denna summa.

Jag anhåller därför om afslag å Utskottets hemställan och om bifall till motionen i så måtto, att den der föreslagna ersättningen bestämes till 10,000 kronor.

Herr O. B. Olsson: Herr Talman! Mine Herrar! Som Herrarne sett af motionen, skedde beslaget redan i Augusti månad år 1855, och det var således långt till den tid, då någon bränvinsbränning skulle börja. Visserligen har det uppgifvits, att Bladh skulle hafva uppköpt en massa produkter redan så tidigt, och jag vill icke bestrida, att så kunnat förhålla sig; men besynnerligt ser det ut, att han redan före eller i Augusti månad skulle hafva uppköpt så stora förlag. Emellertid äro de förluster, som beräknats hafva varit de största, just de som han skulle hafva lidit på dessa sina uppköp.

År 1859 afslutades målet hos häradsrätten, och då blef Bladh visserligen frikänd från påståendet att hafva öfverskridit bränvinsförfattningen, men i alla fall hade de missbruk, som skett, varit så nära det förbrutnas gräns som möjligt; ty det är upplyst genom åklagarens handlingar, hvilka finnas bifogade den stora lunta, som Herrarne kanske litet hvar sett, att den redskap, som begagnades, var så inrättad, att

*Om skadestånd
åt S. J. Bladh.*
(Forts.)

Om skadestånd medelst densamma icke allenast pannorna utan äfven hattarne kunde fyllas. Den ena pannan var beskattad för 91 och den andra, om jag minnes rätt, för 93 kannor, men mäskvärmarne voro anbringade så högt att icke blott pannorna, utan öfven hattarne fylles. Att så varit förhållandet bevisas äfven af häradsrättens utslag, hvilket sedermera fastställdes i de öfriga instanserna. Ty ehuru Bladh visserligen icke dömdes redskapen förlustig, så blef åtminstone icke heller åklagaren dömd till någon ersättning i afsevärd mån. Han fick nemligen endast ersätta ett vittne med tio kronor. Deremot dömdes angifvaren att erlægga 150 kronor i rättegångskostnader, och Bladh att betala kostnaden för sin inställelse, emedan han måste hemtas till tinget. Bladh synes dessutom icke hafva varit synnerligen intresserad af att få målet snart afgjort; ty vid första rättegångstillfället lät han blott inlemna en skrift, vid det andra uppgaf han för rätten, att han samma dag skulle möta vid rådhusrätten i Jönköping, och till tredje rättegångstillfället måste han hemtas med tjenliga medel till rätten, och denna hemtning blef han dömd att gälda med femton kronor. Målet afgjordes slutligen af Högsta Domstolen år 1862.

Rörande sjelfva beslaget är det åtskilligt, som förefaller litet besynnerligt. Bladh hade nemligen af flere kringboende åbor arrenderat rättigheten att bränna bränvin för deras hemmansdelar, och i kontrakten härom hade åborne gjort det förbehåll, att, om Bladh brände på olaga sätt, skulle han sjelf stå risken därför. Oaktadt detta förbehåll sökte Bladh likväl sedermera ersättning af dessa personer, af hvilka han arrenderat rättigheten att bränna, och detta mål afgjordes slutligen i Högsta Domstolen år 1866 på det sätt, att Bladhs ersättningstalan till alla delar ogillades. Jag har velat i korthet nämna detta, emedan det enligt min tanke bevisar, att Bladh var temligen fallen för processer och krängel. Nu har motionären här satt i fråga, eller rättare begärt, att staten måtte ersätta Bladh den skilnad, som uppstod mellan brandförsäkringsvärdet å hans brännerier och den summa, hvarför de blefvo realiserade. Jag vill med afseende härå först nämna, att i vissa brandstodsforeningar skall en brandstodsnämnd granska det uppgifna värdet å de byggnader, hvarpå försäkring sökes; och försäkring beviljas endast för ett belopp, som ej öfverstiger byggnadens verkliga värde, medan i åtskilliga bolag värdet å byggnaderna icke granskas, utan den, som vill brandförsäkra en byggnad, får den försäkrad för hvilken summa han vill. Nu lemna icke handlingarne någon upplysning om, i hvilket bolag brännerierna voro försäkrade, men det uppgifves, att Tannarps bränneri varit brandförsäkradt för 21,690 kronor och det vid Långanäs för 12,187 kronor 50 öre. Vid försäljning af dessa brännerier betalades för det förra, oaktadt dess höga brandförsäkringsvärde, allenast 2,598 kronor och för det senare 2,784 kronor 65 öre eller nära 200 kronor mera, oaktadt brandförsäkringsvärdet på Långanäs bränneri var vida mindre än på Tannarps, hvilket visar, att mau af brandförsäkringsvärdena kan hafva bra litet stöd för sina beräkningar.

Nu hafva dels motionären och dels de talare, som yttrat sig i frågan såväl vid detta som vid föregående tillfällen, påstått, att Bladhs ekonomiska ställning skulle blifvit förstörd genom det beslag, som skett.

Härom har jag visserligen icke någon personlig kännedom, men af ^{Om skadestånd} personer, som bo i Bladhs hemort och hvilkas tillförlitlighet jag icke ^{åt S. J. Bladh.} kan betvifla, har jag hört uppgifvas, att Bladhs ekonomiska ställning, redan då beslaget skedde, var af den beskaffenhet, att konkurs förestod honom, och att beslaget endast påskyndade den katastrof, som oundvikligen förestod. Om nu Riksdagen verkligen skulle komma att bevilja Bladh någon ersättning, kan dessutom fråga uppstå, om denna ersättning skulle komma honom eller hans borgenärer till godo, ty, för så vidt jag känner till förhållandet, har Bladh icke gjort sig fri från sina borgenärens kraf. Atminstone föreställer jag mig, att de bevarat sina fordringsanspråk, synnerligast sedan de fått veta, att Riksdagen möjligen skulle komma att bevilja Bladh någon ersättning. För min del betviflar jag således, att Bladh någonsin skulle få något för egen del af denna ersättning.

Att Utskottet kommit till det beslut det fattat, bör icke förundra någon inom denna Kammare, som känner till saken, ty då denna fråga förut varit å bane icke allenast vid ett tillfälle utan vid tvenne, nämligen både vid 1878 och 1879 årens riksdag, och Riksdagen vid båda dessa tillfällen bifallit Utskottets afstyrkande hemställan utan votering, hemställer jag till Eder, mine Herrar, om det för Utskottet var möjligt att göra annat än föreslå, att icke någon ersättning till Bladh borde komma i fråga. Under alla dessa förhållanden och då dertill kommer, att det skulle vara ett ganska farligt prejudikat, om Riksdagen ginge in på att ersätta en kronobetjents supponerade förseelse i detta fall, helst det icke är bevisadt, att kronobetjenten begått någon förseelse, ty det finnes ingen juridisk myndighet, som förklarar något sådant, yrkar jag för min del bifall till Utskottets förslag.

Herr F. G. Sandvall: Då motioner i samma syfte två särskilda gånger förut blifvit väckta i denna Kammare och afspisats med ett blekladt nej, är det verkligen icke uppmuntrande att för tredje gången väcka motion i denna fråga, och bevekelsegrunden för den nuvarande motionären kan därför icke vara någon annan än den, att han vill uppträda såsom den forttrycktes försvarare; och derom är ingenting annat än godt att säga. Att motionären vid de tvenne föregående tillfällena, då det gälde en utgift af omkring 250,000 kronor, möttes med nej, är lättare att förklara än det motstånd, motionen röner nu, då det endast är fråga om att ersätta Bladh den lilla *direkta* förlust han lidit, nämligen 28,832 kronor 90 öre. Mig veterligen finnes visserligen icke i vår lag stadgadt, att staten skall godtgöra hvad dess tjänstemän felat, hvilket dock är förhållandet i andra länder; men den tid torde icke vara aflägsen, då äfven i vårt land en sådan lag kommer till stånd; och att den är af behofvet påkallad, har senast nu föreliggande fråga visat. Hvad nu sjelfva saken beträffar, är det mycket svårt att tala för en motion, som icke hemtar stöd af svensk lag. Jag kan sålunda icke framställa frågan på annat sätt, än att Riksdagen af ren välvilja, och för att på något sätt honorera en förseelse, begången af en statens tjänsteman, ville i någon ringa mån hålla den förörrättade skadslös. En föregående talare har i sådant afseende

Om skadeståndföreslagit ett mindre belopp, och jag anser för min del, att hvilket åt S. J. Bladh. belopp Riksdagen än må besluta att såsom ren skänk tilldela Bladh, (Forts.) det i alla fall är en fördel. I hvilket fall som helst tror jag icke att man kan säga, äfven om man, som sagdt, icke kan stödja sig på någon lagparagraf, att det vore orätt att gifva honom en välförtjent ersättning.

Jag kände Bladh redan vid den tidpunkt, då det så kallade beslaget gjordes; han bodde nemligen endast några mil från Jönköping. Man beklagade der allmänt den orättvisa, som tillfogats honom och som förstört hans ekonomiska ställning. Man har visserligen sagt, att den redan förut icke var så synnerligt god. Dermed må nu vara huru som helst, men den blef naturligtvis alltid sämre genom beslaget. Hans kredit gick förlorad derigenom, ty allmogen fick den föreställningen, att den förbrutna redskapen vore utan värde, och Bladh kunde följaktligen hvarken belåna eller på annat sätt tillgodogöra sig den. Jag minnes mycket väl, när denne Bladh, sinnesförvirrad till följd af den olycka, som drabbat honom, forslades till lasarettet i Jönköping. Man beklagade då allmänt, att en statens tjänsteman kunde göra sig skyldig till en dylik olaglighet.

Då emellertid frågan nu endast beror på den gunst och nåd Kammarrens ledamöter vilja visa, skall jag icke längre upptaga tiden, utan inskränker mig till att yrka bifall till motionärens förslag.

Herr Danielsson: Då denna fråga förevar vid 1879 års riksdag, önskade jag att Riksdagen i någon mån skulle behjerta Bladhs anspråk. Jag är fortfarande af samma åsigt, ehuru jag icke tror att så starka skäl blifvit anförda, att Riksdagen helt och hållet bör bifalla hvad motionären föreslagit.

Jag har varit i tillfälle att se en uppgift från sysslomännen i Bladhs konkurs, hvaraf framgår, att Bladh en kort tid efter beslagets verkställande skaffat sig andra redskap och dermed fortsatt brännerirörelsen omkring fyra år eller till den 22 September 1858, då konkursen inträffade; och denna omständighet torde utgöra en väsentlig anledning, hvarför man nu icke helt och hållet kan biträda motionärens förslag. Man kan också hysa betänkligheter mot att absolut fästa sig vid brandförsäkringsvärdena, hvilka kunnat vara mindre rigtiga. Men huru dermed än må förhålla sig, tror jag ändå att Riksdagen i någon mån bör hjälpa mannen; och jag tager mig därför friheten föreslå och hos Herr Talmannen anhålla om proposition, att denna Kammare måtte för ändamålet bevilja ett belopp af 5,000 kronor. Jag tror att vi på detta sätt lättast komma ifrån saken och icke alltför omildt tillbakavisa ett billigt anspråk.

Häruti förenade sig Herrar *Fredricson* och *A. Svensson* i Lösen.

Herr Sam. Johnson: Jag har begärt ordet endast för att vitsorda rigtigheten af hvad den förste ärade talaren här i Kammarren yttrat angående Bladhs frejd under den tid, han var i sin bästa verksamhet. Då kände jag honom mycket väl. Han var i alla hänseenden en prydnad för det samhälle, han tillhörde, och han ansågs vara en

redbar och ärlig man samt en skicklig arbetare i det fack, han slagit sig på och i hvilket alla trodde, att han skulle lyckas blifva en rik man. Hvad som sedermera var orsaken till hans fall, var naturligtvis den angivelse, som skedde mot honom. Angifvaren hade föregående år tjenstgjort såsom bokhållare vid Bladhs bränneri och sökte jemväl samma år, angifvelsen skedde, platsen, men blef icke antagen till densamma, emedan han ansågs mindre lämplig att hafva affären om hand. Till följd häraf gick ett allmänt rykte, att nämnde bokhållare i förargelsen häröfver skulle hafva angifvit Bladh för att sätta honom ur stånd att fortsätta med sin verksamhet. Det gick äfven ett annat rykte, att det icke var så alldeles helt med angifvelsen, och att Bladh lätt skulle kunnat med någon dusör afspisa såväl åklagaren som angifvaren. Bladhs karakter tillät honom icke att göra något sådant; och det anser jag vara mycket hederligt handadt af honom.

För min del tycker jag, att Riksdagen borde, då en statens tjänsteman gjort Bladh en så stor skada, vara skyldig göra något för att söka ersätta skadan. Att Stats-Utskottet, så väl nu som vid föregående riksdagar, afslagit den begärda ersättningssumman, undrar jag icke på. Jag anser till och med, att Stats-Utskottet icke hade rätt att föreslå något ersättningsbelopp, efter som Bladh icke hade någon juridisk rätt till något sådant, men en moralisk rätt anser jag att han har, och under sådana förhållanden anser jag, att Riksdagen äfven bör göra något för ifrågavarande man, så att han på sina gamla dagar må kunna föra ett någorlunda oberoende lif. Efter det hans konkurs inträffade, har han en följd af år varit bosatt i Stockholm och sökt att genom arbetsamhet och flit uppehålla sig. Han har haft sysselsättningar af flera olika slag, bland annat har han mottagit kommissionsuppdrag från den landsort, der han varit bosatt; men nu är det omöjligt för honom att fortfara dermed, synnerligast som en ytterligare olycka har drabbat honom.

Jag skulle kunna hafva ännu mycket mera att omtala, emedan jag väl känner till förhållandena, men jag vill icke längre uppehålla Kammarrens tid, då det ju är öfverflödigt att upprepa samma saker, som redan en gång yttrats. Jag stannar således vid att yrka afslag på Utskottets förslag, och föreslår, i likhet med min kamrat till höger, att Kammarren beviljar Bladh en ersättning för en gång af 10,000 kronor, hvilket jag anser vara det minsta, vi kunna göra. Jag hyser icke hopp om, att Kammarren skall bevilja honom någon större summa.

Herr Berg: Att det för staten bör vara om icke en juridisk så åtminstone en moralisk förpligtelse att ersätta skada och förlust, som genom statens egna organ tillskyndas individen, är en åsigt, som jag redan tagit mig friheten att i en vid denna riksdag väckt motion framhålla. Men för att en sådan skyldighet skall kunna ifrågakomma, förutsätter jag såsom vilkor, för det första, att ett tjenstefel verkligen blifvit begånget, och för det andra, att af detta fel en skada uppstått. Om och i hvad mån dessa förhållanden äro för handen måste således, innan ersättning kan komma i fråga, noggrant utredas, och detta kan icke gerna ske på annat sätt än genom undersökning vid domstol. Att omedelbart hos Riksdagen vid en Kammarrens sammanträde söka

*Om skadestånd
åt S. J. Bladh.
(Forts.)*

Om skadeståndadagläggas det ena eller det andra och låta ersättningsfrågan göras beroende af hvar och en ledamots subjektiva omdöme, tror jag icke vara rätt.

Då här emellertid temligen kategoriskt blifvit uttaladt, att ett fel blifvit begånget af en länsman, och att genom detta fel Bladh blifvit afhänd sin egendom samt till följd deraf förhindrad att utföra en näring, som skolat vara vinstgifvande, skulle jag önskat att man genom framläggande af rättegångshandlingarne satt oss i tillfälle att vinna bestämd upplysning, om så verkligen är fallet. Då jag läste motionen, fann jag emellertid de der förekommande uppgifter allt för otillräckliga för att på dem kunna grunda något omdöme i nämnda hänseende. Jag gick då tillbaka till 1878 och 1879 års riksdagsförhandlingar för att få reda på hvad som då i saken förekommit; men beklagligtvis innehöllo de tryckta handlingarne lika litet då som nu någon fullständig och tillförlitlig upplysning om saken. Först i dag har jag fått se en ganska stor lunta handlingar, som rörde denna fråga, men det lemnades mig endast några få ögonblick till att ögna igenom den. Hvad jag dervid inhemtade berättigade mig dock icke till det antagandet, att från länsmannens sida något embetsfel blifvit begånget. 1851 års förordning, mot hvilken förbrytelse ansågs hafva blifvit af Bladh begånget och med stöd hvaraf det ifrågavarande åtalet emot honom anställdes, innehöll nemligen det uttryckliga stadgandet, att publika betjente, hvarmed förstås kronofogdar, länsmän och andra, skulle vara *skyldige* att, då förbrytelser hos dem angäfvos, derom anställa åtal på angifvarens ansvar, om angifvelsen saknade grund eller vore diktad. Nu hade hos ifrågavarande länsman angivelse blifvit gjord, att Bladh dels bränt bränvin icke blott för de af honom arrenderade hemman, utan äfven för andra, för hvilka bränningsrätten blifvit å honom öfverlåten, dels ock vid tillverkningen olagligen förfarit. I förstnämnda hänseende innehöll åberopade författning, att rättigheten att bränna bränvin icke finge å annan man öfverlätas utan i förening med jorden. Men de andra hemman, för hvilka Bladh utfövt bränning, hade icke blifvit utarrenderade till Bladh, utan hemmansegarne sjelfve hade — såvidt jag af handlingarne kunde se — anmält sig till gemensam bränning, men sedermera öfverlätit rätten att bränna till Bladh. I senare hänseendet var vid angifvelsen fogad en vittnesattest, utvisande, att vid bränvinsbränningen hade olagligt tillgått i så måtto, att tillverkningen uppdrifvits utöfver det bestämda kannetalet. Attestens utgifvare hade åberopats såsom vittnen af angifvaren, och under sådana förhållanden föreställer jag mig, att länsmannen, till följd af författningens bestämda föreskrift, icke kunnat undgå att anställa åtal. Men, säger man, länsmannen hade därför icke behöft taga ifrån Bladh hans redskap. Nej, visserligen icke, men jag har ej heller af handlingarne kunnat finna, att han gjort det. Då jag likväl, såsom nämnt är, icke hunnit helt och hållet läsa igenom handlingarne, vågar jag naturligtvis icke uttala ett bestämdt omdöme härom, men hemställer till dem af Kammarens ledamöter, som bättre än jag känna till denna sak, om de icke skulle vilja uppgifva, huru dermed förhåller sig. Enligt hvad jag inhemtade, var väl det ena bränneriet *förklaradt* i beslag, men hvad det andra öränneriet beträffar, yrkades i stämningen, att detsamma skulle dömas

förbrutet, så vidt redskapen kunde tillrättaskaffas. Att detta senareOm skadestånd
bränneri icke var taget i beslag, då åtalet skedde, torde således vara åt S. J. Bladh.
alldeles gifvet. Hvad åter det förre beträffar, innehöll 1851 års för-
ordning att, då beslag skedde, skulle, utom i ett enda fall, nemligen
då bränvinsbränningsredskap funnes af större innehåll, än egaren fick
bruka, hvarken pannan utbrytas eller redskapen egaren frångas, ej
heller rättighet till bränvinsbränning honom förmenas, förr än första
domstol dömt redskapen förbruten, utan borde åklagaren endast, till
förekommande af förblandning, märka redskapen medelst påslående af
en tjenlig stämpel. Såvidt jag af handlingarne kunnat finna, hade ej
heller redskapen i förevarande fall blifvit borttagen, utan i öfverens-
stämmelse med författningen hade länsmannen endast förklarad red-
skapen i beslag och, för att förhindra densammas förbytning, låtit
derå anbringa stämpel. Detta är hvad jag vid genomgående af hand-
lingarne kunnat inhemta. Det är möjligt, att i dem finnas några nya
upplysningar i frågan, dem jag då anhåller att de herrar, som bättre än
jag känna till målet, behagade omnämna. Om nu förhållandet är sådant,
som jag uppfattat det, så utgjorde de omständigheter, att åtalan stälts och
ett märke satts på en del af redskapen, icke något hinder för Bladh
att begagna redskapen vid bränvinsbränning; och jag har också funnit,
att Bladh anmälde sig till bränning under hösten år 1855, ehuru jag
icke kan underrätta Kammaren, huruvida denna anmälan skedde före
eller efter beslaget. Väl begärde han sedermera att få tiden för
bränningen framflyttad med anledning deraf att han ansåg sig böra
anskaffa ny redskap; men att Bladh af det skedda beslaget varit för-
hindrad att begagna den gamla redskapen, har jag ej funnit upplyst.

Under sådana förhållanden och som saken nu för mig gestaltar
sig, vill och kan jag icke uttala något klandrande omdöme om den
tjensteman, som efter angivelse anställt åtalet. Jag kan icke heller
af handlingarne anse ådagalagdt, att genom denna åtgärd någon direkt
skada inträffat. Det är möjligt, att blotta tillvaron af ett åtal i för-
ening med den omständigheten, att det blifvit bekant att redskapen
vore märkt och således till äfventyrs kunde blifva förbruten, inverkat
skadligt på mannens kredit, och att han i följd deraf haft svårare än
eljest att kunna disponera så mycket penningar som behöfdes eller
erhålla den kredit, som kanske fordrades för en sådan rörelse som
bränvinsbränning. Jag betviflar dock, att dessa omständigheter kunna
innefatta ett berättigande för Bladh att fordra, att staten nu skall
komma emellan, för att i någon mån hålla honom skadeslös. Hade
icke länsmannen anställt åtalet, så hade nog angifvaren sjelf eller
någon annan gjort det; förhållandet hade då i allt fall blifvit ena-
handa. Och om än Bladh lidit någon förlust, har jag af de handlingar
jag varit i tillfälle taga kännedom om, ingalunda funnit ådagalagdt,
att genom något länsmannens fel denna förlust inträffat. I målet
hördes vittnen, hvilka på ed intygade det förhållande, som af läns-
mannen uppgifvits. Målet uppskötts den ena gången efter den andra
till följd af svarandens uteblifvande, och på sådant sätt blef det natur-
ligtvis många rättegångstillfällen. Hvad dervid förekom har jag ej
fullständigt reda på, men jag antager, att den bevisning, som seder-
mera förebragtes, tillintetgjorde verkan af den föregående bevisningen,

(Forts.)

Om skadeståndenär häradsrätten förklarade det icke vara styrkt, att någon olaglighet
 åt S. J. Bladh. blifvit begången. Men då det oakadt, och ehuru sådant var yrkadt,
 (Forts.) häradsrätten icke dömde länsmannen att ersätta sin vederparts rättegångskostnader, utan han endast fick ersätta ett af honom sjelf åberopadt vittne, torde häraf kunna slutas, att åtalet ej ansetts obehöfvadt. Sådän denna fråga derföre för mig nu föreligger, skulle jag för min del icke våga tillstyrka Kammaren att i form af skadeersättning bevilja något belopp. Om åter Kammaren, af medlidande för de olyckor, som denne man möjligen kan, utan eget förvållande, hafva varit utsatt för, vill bevilja honom något understöd, är detta en helt annan sak. Men — jag upprepar det ännu en gång — jag har endast velat framhålla, att jag, ur den synpunkt frågan för mig föreligger, icke tilltror mig kunna tillstyrka Kammaren att tillerkänna mannen i fråga något anslag såsom *skadeersättning* på grund af något af en embetsman begånget och bevisadt tjenstefel.

Herr Sven Nilsson: Det förhåller sig så med denna fråga — på sätt jemväl flera föregående talare hafva upprepat — att den redan tvenne gånger förut varit föremål för Riksdagens behandling och äfvenledes tvenne gånger blifvit afslagen. Emellertid föreligger, enligt mitt förmenande, icke *alldeles* samma förhållande nu, som då frågan vid föregående tillfällen utgjort föremål för Riksdagens pröfning. Stats-Utskottet säger visserligen här i sitt utlåtande, att inga sådana omständigheter tillkommit, som kunnat föranleda Utskottet föreslå Riksdagen att frångå sina vid två föregående tillfällen i frågan fattade beslut. Men jag vill likväl härvid fästa uppmärksamheten på en omständighet, som, åtminstone hvad mig beträffar, varit anledningen dertill, att jag ansett mig numera kunna frångå den mening, jag förut hyst i denna fråga, och det är, att det numera är alldeles bestämdt styrkt, att mannen i fråga har fått vidkännas en verklig förlust; och detta har vid de föregående tillfallen *icke* varit styrkt. Det blef visserligen vid 1879 års riksdag styrkt af motionären, Herr A. P. Lind, men det var först under diskussionen i Kammarerna, då frågan återkom ifrån Stats-Utskottet, som af honom lemnades en utredning, hvilken visade hvad Herr Bladh förlorat. Till denna utredning, som nu varit för Stats-Utskottet tillgänglig och Utskottet bort taga kännedom om, samt på grund hvaraf Utskottet bort komma till ett annat resultat, än Utskottet här har gjort, höra först brandförsäkringsbrevet, som af motionären öfverlemnats till Stats-Utskottet, och vidare ett af utredningsmannen meddeladt bevis angående de belopp, hvartill byggnaderna och redskapen blifvit sålda. Nu vill man påstå, att Kammaren icke gerna bör kunna fästa något afseende vid dessa båda handlingar. Jag vill likväl erinra, att det är officiella handlingar, utvisande den ena att brännerierna voro brandförsäkrade till ett sammanlagdt belopp af 33,877 kronor 50 öre, och den andra att egendomarne såldes på auktion för tillhoppa 5,044 kronor 60 öre, dervid således uppenbart visar sig en förlust af 28,832 kronor 90 öre. Man kan visserligen tycka, att skillnaden mellan de båda summorna är ganska stor och deraf vilja draga den slutsatsen, att brandförsäkringsvärdet blifvit väl högt tilltaget. Men jag vill härvid erinra, att då detta beslag och denna för-

säljning egde rum, författningarne ändrades derhän, att man skulle öfvergå från husbehofsbränningen till fabriksbränningen; hvarförutom byggnaderna skulle flyttas bort från platsen, i följd hvaraf värdet dera vid försäljningen var helt annorlunda än om de fått stå kvar. Då frågan första gången förevar, fans, som jag redan sagt, ingen utredning om hvad Bladh verkligen kunde anses hafva förlorat genom beslaget, och det var endast denna omständighet som gjorde, att jag då yrkade bifall till Utskottets afstyrkande förslag. Nu deremot är en fullt tillförlitlig utredning framlagd, och jag har derigenom fått en sådan uppfattning af frågan, att jag anser mig skyldig understödja motionärens förslag.

*Om skadestånd
åt S. J. Bladh.
(Forts.)*

Man har anmärkt, att Bladh skulle vara en processlysten man, men hvem kan väl förundra sig öfver, att han processat i en sådan sak! Allraminst bör det förundra någon, då han genom processen visat, att han verkligen blifvit orättvist behandlad. Han fortsatte sin rättegång och vann — det kan ej kallas att vara processlysten, och jag hade ej väntat, att en menniska skulle blifva klandrad, därför att hon på detta sätt försvarar sin existens och sin heder.

Man har äfven anmärkt, att det vore föfängt att söka hjelpa Bladh genom att bevilja något visst belopp i skadeersättning; man har påstått, att denna ersättning skulle komma Bladhs borgenärer men icke honom sjelf till godo. Men då Bladhs konkurs inträffade för 20 år sedan, och under hela denna tid inga fordringsegare anmält sig, så torde de fordringsegare, Bladh hade vid tiden för beslaget, ej kunna göra anspråk på den summa Riksdagen kan tillerkänna honom. Annorlunda blir naturligtvis förhållandet om han efter den tiden åsamkat sig skuld, men derom känner jag intet.

Den siste talaren sade, att här icke föreläge ett sådant fall, då utredt vore, att en statens tjänsteman gjort sig skyldig till tjenstefel, emedan då gällande bränvinsförordning tydligen föreskref, att länsmannen ovilkorligen skulle göra beslag på angifvarens framställning. Ett faktum är dock, att länsmannen gjorde beslaget, och att Bladh har rätt i sitt påstående att beslaget var olagligt. Således var väl ändå den förlust, som tillskyndades honom, i alla fall tillkommen genom en statens tjänsteman. Jag förstår verkligen ej, huru Herr Presidenten Berg kan tro, att han skall uträtta något nyttigt med den motion han väckt, då han i ett fall som detta ej vill medgifva, att en statens tjänsteman varit vållande till enskild mans förlust. Låt vara, att han endast utöfvat sin pligt, men han har derunder skadat en enskild mans kredit och föranledt hans ekonomiska ruin. Vid sådant förhållande hade denne statens tjänsteman bort ersätta skadan eller, då denne saknade tillgång, staten betala förlusten. Vill motionären, att hans förslag skall leda till något gagn, så får han äfven i ett sådant fall som det föreliggande, der tjänstemannen blifvit dömd hafva olagligen förfarit, medgifva, att staten är skyldig att i tjänstemannens ställe gifva skadeersättning till det belopp, som den lidande styrkt sig hafva förlorat.

Kammaren behagade erinra sig, att Riksdagen år efter år gång på gång beviljat pensioner till enkor efter embets- och tjänstemän, hvilka sjelfva icke allenast förstört sin egen utan äfven hustruns

*Om skadestånd
åt S. J. Bladh.*

(Forts.)

mången gång ganska betydliga förmögenhet, och bragt den efterlemnade familjen i yttersta fattigdom. Och då motivet för Riksdagen i dessa fall endast varit de ekonomiska bekymmer, hvilka den efterlevande familjen irakat genom familjefaderns misshushållning, synes det ej ur vägen, att Riksdagen äfven drager försorg om en enskild person, hvilken genom åtgärder från statens tjenstemäns sida irakat i yttersta fattigdom, såsom här är fallet. I detta afseende kan jag icke se annat, än att statens skyldighet nu är större, än då statens tjenstemäns enkor och barn blifvit räddade från att falla fattigvården till last. Har man gått in på principen att understödja dessa enkor och barn, derför att tjenstemännen fullgjort sin pligt emot staten, men genom sin misshushållning bragt familjen i nöd, så bör man väl företrädesvis också utöfva barmhertighet mot den enskilde, som utan sitt eget förvållande af en statens tjensteman blifvit bragt till stor fattigdom. För min del anser jag derför, att Kammaren bör bevilja Bladh något skadestånd. Vi veta, att han i annat fall sannolikt faller fattigvården till last, och då han oförskyldt kommit att lida genom följderna låt vara, af missförstådt nit hos en statens tjensteman, så kan jag för min del ej underlåta att här framställa samma yrkande, som jag hade inom Stats-Utskottet, nemligen att Riksdagen måtte bevilja Bladh en skadeersättning af 10,000 kronor. Summan är visserligen godtycklig, men jag föreställer mig att Kammaren ej vill gifva större belopp.

Herr Sven Andreasson: Jag tror, att denna fråga åstadkommit mera besvär än den verkligen förtjenar; och Riksdagen har så många gånger upptagits af framställningar om skadeersättning till Bladh, att det kan vara nog. Jag vill emellertid ej klandra motionären, derför att han väckt den förevarande motionen, ty han representerar den ort, der Bladh, varit bosatt och har förmodligen af honom och andra blifvit uppmanad att framkomma med motionen, men Kammaren bör noga se till, huru sjelfva saken är beskaffad, och hvad som bör göras.

Jag för min del har icke, såsom den ärade talaren på smålandsbänken sagt, grundat något omdöme i saken på hörsagor. I afdelningen inom Stats-Utskottet hafva vi mycket noga granskat handlingarne i denna sak, och vi voro alla ense derom, att i det skick, frågan nu föreläge, det icke funnes någon tillräcklig grund för Stats-Utskottet att afgifva något tillstyrkande utlåtande.

En ärad talare på skånebänken har förut, då denna fråga varit före hos Riksdagen, yttrat, att han icke ville bevilja ett enda öre åt Bladh förr, än Kongl. Maj:t pröfvat och granskat handlingarne samt derigenom blefve utredt, att Bladh verkligen egde några berättigade anspråk. Nu har denne talare emellertid frångått sin mening och reserverat sig mot Utskottets förslag.

En ärad talare på smålandsbänken sade, att länsmanen skulle hafva begått någon olaglighet. Till vederläggning häraf har en värd talare på stockholmsbänken åstadkommit sådan utredning, att jag icke behöfver inlåta mig på någon vidare granskning i detta fall. Jag vill dock blott fråga, huru länsmanen skulle hafva kunnat undgå att åtala Bladh, då en formlig angivelse hos honom blifvit gjord?

Man har äfven sagt, att, om Bladh varit nog samvetslös att gifva länsmannen penningar, han nog sluppit ifrån de kinkiga förhållanden, som för honom uppstått. Jag anser att det är högst ogrannlaga att framkasta en sådan beskyllning mot en tjänsteman, som, efter hvad jag tror, icke gjort sig deraf förtjent. Han har endast gjort sin pligt, och det är aktningvärdt. Man bör icke framkomma med beskyllning, att han skulle velat taga mutor på något sätt.

Hvad Bladh sjelf beträffar, så har jag sett af flera bref från hans grannar till riksdagsmän, att Bladh varit allt för mycket spekulativ, sett allt i stort och att hans ställning redan före beslaget varit sådan, att det ej dröjt länge, innan han i allt fall varit försatt i konkurs-tillstånd. Jag kan således icke anse det vara riktigt att nu understöda Bladh, och jag tror, att Utskottet icke kunnat komma till annat slut, i synnerhet som jag anser att man bör hålla på en princip, som vid flera tillfällen förut här blifvit uttalad. Jag ber få erinra, att vid 1879 års riksdag förelåg en Kongl. proposition om nedsättning i arrendet för en arrendator af ett boställe, som gjort en stor förlust till följd deraf, att i kungörelsen om utarrenderingen af bostället dess ängs-mark uppgifvits vara omkring 440 ref i stället för cirka 75, som den rätteligen utgjorde. Arrendatorn lät saken utredas af dem, med hvilka han uppgjort arrendekontrakt, och dessa tillstyrkte en nedsättning i arrendet. Kammarkollegium, som hördes i frågan, tillstyrkte äfven nedsättning, och Kongl. Maj:t föreslog i sin proposition Riksdagen att nedsätta arrendet. Men Riksdagen sade nej och ansåg att, om Riksdagen bifölle framställningen, dylika anspråk skulle framkomma i oändlighet vid hvarje riksdag. För min del kan jag icke heller finna annat, än att Riksdagens beslut var riktigt.

Jag tror, såsom jag redan nämnt, att Stats-Utskottet icke kunnat komma till annat resultat än den hemställan, som Utskottet nu gjort. Med den utredning af frågan, som här föreligger, och hvilken den ärade talaren på stockholmsbänken så utförligt framställt, anser jag, då ingenting förekommit till förringande deraf, att Kammaren bör afslå ifrågakälda understöd.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Efter den klara och tydliga utredning af frågan, som Herr Berg meddelat, skulle det väl vara alldes öfverflödigt att vidare besvara Kammaren. Men jag har ett par upplysningar, hvarå jag vill fästa Kammarens uppmärksamhet, och hvilka gå i samma riktning, som den af Herr Berg lemnade utredning.

Vid den tid, då ifrågavarande förseelse skulle hafva begåtts, eller åren 1853 och 1854, gälde ännu den gamla bränvinsförfattningen, enligt hvilken tillverkningsafgiften beräknades efter pannerymden; och efter denna författning fick man icke anbringa mäsik i redskapen utöfver det kannetal, hvartill den stämplats. Bladhs bränvinspanna innehade 93 kannors rymd. Då uppgafs för länsmannen af en angifvare, att Bladh anbringat mera mäsik i pannan derigenom, att mätaren tömtes två gånger i pannan. Enligt författningen var Bladh dock icke därför förlustig redskapen förr än första domstol, efter åtal, förklarad dem förbrutna. Då bränvinsbränningen 1853 och 1854 icke

*Om skadestånd
åt S. J. Bladh.*
(Forts.)

Om skadestånd var tillåten mer än två månader under förstnämnda och 15 dagar åt S. J. Bladh. sistnämnda år, så ansträngde man sig att på denna tid bränna så mycket bränvin som möjligt; härigenom uppstodo en mängd processer, och skulle vi gifva alla dem, som med mer eller mindre skäl åtalades, men ej kunde sakfällas, ersättning, så skulle vi fa mycket att göra. Hvad Bladh beträffar, så instämde han icke förr än i Augusti 1855, sedan redan en ny bränvinsförfattning utkommit. Redskapen togs icke ifrån honom, utan vid beslaget märktes den endast medelst påslående af ett stämpelmärke. Bladh ingick sedan med en ansökning till Konungens Befallningshafvande och anhöll om uppskof med den bränvinsbränning, hvartill han, enligt den nya författningen, anmält sig. Detta fick han sig beviljad, och det var hans lagliga rätt. Länsmannens beslag var således icke det som hindrat honom från att bränna, ty redskapen, som icke togs ifrån honom, kunde fortfarande för bränvinsbränningen användas, hurudan den än var, ty den nya bränvinstillverkningslagen medgaf begagnande af redskap af hvilken storlek och konstruktion som helst. Att Bladhs begäran hos Konungens Befallningshafvande härrörde af annan orsak, ligger klart i dagen, möjligen den, att han icke anskaffat produkter för bränvinsbränningen och till följd deraf afsade sig tillverkningsrätten för den första terminen, som äfven beviljades honom. Härutinnan hade länsmannen icke någon skuld. Sedermera inlemnades den stämplade redskapen af Bladh till förvar i ett magasin vid Höreda. Länsmannen har icke gjort annat än sin ovilkorliga skyldighet. Hade han, såsom en talare antydt, begärt mutor, så skulle han hafva gjort sig skyldig till försvinnning, enär, enligt då gällande bränvinsförfattning, af ådömda böter för olaga bränvinsbränning $\frac{1}{3}$ skulle tillfalla fattigvården, $\frac{1}{3}$ kronan och $\frac{1}{3}$ angifvaren och åklagaren. Och att framkasta en sådan beskyllning är kanske väl skarpt, då man icke kan bevisa dess riktighet, och är ej grannlaga mot död man, som ej kan försvara sig.

Såsom sagdt, beslaget inträffade i Augusti månad 1855, och enligt den då gällande bränvinsförfattningen var Bladh af länsmannen vid den tiden alldeles oförhindrad att fortsätta sin bränning, och det är på nämnda förhållande jag velat fästa Kammarens uppmärksamhet. Om mannen haft otur i sina åtgöranden eller om han öfverspekulerat, det känner jag icke. Men hvad jag anser säkert är, att han icke har någon juridisk grund för anspråk på understöd från Riksdagens sida; och hvad angår den moraliska rätten, så inlåter jag mig ej mycket derpå, ty om den kan sägas, att den är, minst sagdt, ej bestyrkt. Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets hemställan i det föredragna utlåtandet.

Herr Liss Olof Larsson: Jag kan fatta mig mycket kort, synnerligast sedan Herrar Berg och Lyttkens så klart och tydligt visat, huru med denna fråga verkligen förhåller sig; och icke heller är det lönt att vidare upptaga tiden med densamma, allra helst då man som jag ämnar yrka bifall till Stats-Utskottets utlåtande. Det enda skäl, som skulle kunna tala för beviljande af något understöd åt personen i fråga, vore det, att man derigenom en gång finge slut på denna sak, som, huru många gånger man än afslår den, dock ideligen dyker upp

igen. Men ensamt denna förhoppning kan likväl icke vara tillräckligt skäl för mig att bifalla motionen.

Om skadestånd
åt S. J. Bladh.
(Forts.)

Detta är en högst märkvärdig fråga. I den motion, som först framkom i ämnet, uppgafs Bladhs förlust till den betydliga summan af 481,433 kronor 96 öre. Som Herrarne häraf kunna finna, så var det ingen slumpmakare, som gjort denna beräkning, ty, ehuru summan gick löst på närmare en half million, slutade den ändock på bestämda öretal. Motionären var emellertid då så nådig att efterskänka hälften af detta belopp; han förklarade sig vara belåten med, om Riksdagen för ändamålet ville bevilja en summa af 252,378 kronor 33 öre. Således äfven här en mycket noggrann beräkning på öret. Men hvad hände? Under den diskussion i ämnet, som uppstod i Kammaren, ansåg sig motionären, trots all den noggrannhet, hvarmed han gått till väga, icke förhindrad att utsträcka sin nåd derhän att nedsätta beloppet till 28,832 kronor. Då fans det inga ören vidare. Nu dyker åter denna summa upp, men med tillägg af den nye motionären af 90 öre. Man ser således, att den förste motionären gjort en missräkning, samt att felet nu blifvit rättadt. Men att döma af hvad här i afton förekommit, så tyckes ej heller denna summa vara riktigt absolut. Ty under det en talare, Herr Wigardt, föreslagit den till 10,000 kronor, under förklaring likväl, att han skulle kunna låta pruta med sig, har Herr Danielsson genast nedprutat detta belopp till hälften eller 5,000 kronor. Under det jag således å ena sidan icke kan finna annat än att här är fråga om en mycket obestämd siffra, så anser jag, å andra sidan, de skäl, som här blifvit framlagda, vara lika litet talande för vare sig det ena eller andra beloppet.

Såsom skäl för beviljande af ett understöd från Riksdagens sida åt Bladh anför man, bland annat, att han skulle vara en folkets man och så att säga martyr för ett missgrepp från en rättvisans tjenare. Men behagar man taga litet närmare kännedom om rättegångshandlingarne i detta beslagsmål, så skall man finna, att Bladh ingalunda är den oskuld, som man här velat framställa honom. Man finner af dessa handlingar, hurusom Bladh, af länsmanen instämd till häradsrätten, icke brydde sig om att infinna sig derstädes, samt hurusom han, derefter af häradsrätten förelagd inställelse vid äfventyr att eljest hemtas med tjenliga medel, icke heller behagade ställa sig denna anmaning till efterrättelse. Nu föreställer jag mig, att, om Bladh varit en sådan orättvist tilltalad oskuld, som man här velat låta påskina, det hade bort ligga i hans eget intresse att så fort som möjligt inställa sig inför häradsrätten för att der ådagalägga sin oskuld och icke ting efter ting uteblifva derifrån. Detta jemte de omständigheter, som här i öfrigt blifvit af andra talare framlagda, visa, synes det mig, temligen tydligt att Bladhs sak varit sjuk.

Jag lofvade i början af mitt anförande att fatta mig kort. Jag vill blott tillägga, att jag icke funnit tillräckliga skäl vara anförda för bifall hvarken till det belopp motionären föreslagit eller till den summa, hvartill ersättningen sedermera nedprutats. Jag hoppas för öfrigt, att frågan, sedan beloppet nu kommit så långt ned, småningom skall dö bort, så att man vidare slipper höra talas om denna ersättning till Herr Bladh, en ersättning, som under de föregående riksdagarne redan

Om skadeståndtorde hafva kostat staten lika mycket, som det nu föreslagna beloppet åt S. J. Bladh. och ända något deröfver.

(Forts.)

Herr Lind: Jag vill begagna detta tillfälle för att till motionären frambära min tacksamhet derför att han i den upphöjda samhällsställning, som han innehar, visat sig hafva medlidande med en stackars jordbrukare, som lidit mycken orätt. Jag försäkrar, att jag efter mitt bästa förstånd — och jag får meddela, att jag haft tillfälle att flere gånger granska de handlingar, som Bladh kunnat förevisa — öfvervägt denna sak och dervid funnit det vara fullkomligt klart och tydligt, att en stor orättvisa blifvit mot honom begången. Det hade väl varit angifvarens skyldighet att ersätta den förlust, som för Bladh uppstått, men då angifvaren icke hade något att betala med, så fick naturligtvis Bladh taga förlusten ensam. Länsmannen var visserligen skyldig att på angifvarens anmälan göra sitt beslag, men en åklagare borde väl göra sig noga reda för åtalets befogenhet, innan någon åtgärd i dylikt hänseende bort ega rum, och ett förbiseende häraf lägger jag åklagaren till last. Det faktum kvarstår likväl, att då så väl angifvaren som åklagaren totalt saknade medel att gifva Bladh ersättning, fick denne ensam lida förlusten. Det visade sig vid boutredningarne efter angifvaren och åklagaren, att de lemnade efter sig fattiga enkor och barn, så att ingen ersättning kunde erhållas.

Här har lagts Bladh till last, att han under rättegången uteblef från flera ting, då hans mål der var före, men ingen har upplyst om, att mannen då var sinnessjuk och sålunda icke i tillfälle att sjelf bevaka sin talan. Bladh ställdes visserligen under tiden under förmyndare, hvilken naturligtvis skulle sköta rättegången, men huru förmyndaren skötte Bladhs angelägenheter, vill jag lemna onämndt; handlingarne gifva dock åtskilligt att tänka på i detta fall.

Här har äfven uppgifvits, att Bladhs ekonomiska ställning skulle varit undergräfd, redan då beslaget skedde. Handlingarne gifva dock icke något stöd härför; de ådagalägga tvärtom, att Bladh då hade god kredit. Det kan ju vara möjligt, att Bladh gjort öfverspekulation, så att affären möjligen framdeles gått till sin undergång, men emellertid var förhållandet visst icke sådant vid den tid, då det olaga beslaget skedde.

Det var äfven en talare, som yttrade, att, oaktadt redskapen togs i beslag, kunde den dock af egaren fått begagnas, men det upplyses likväl af handlingarne, att vid den tiden, då beslaget skedde, Bladh hade tvenne brännerier; redskapen i det ena bränneriet togs i beslag, hvarefter Bladh af sina medintressenter förbjöds att begagna nämnda redskap, hvarför den blef forslad till och inläst i ett sockenmagasin. Redskapen till det andra bränneriet var inlemnad till en kopparslagare för att repareras. Detta var för verkställaren af beslaget tillkännagifvet, men han hade icke derom gjort anteckning i protokollet, utan blott yttrat, att, om redskapen kunde tillrättaskaffas, så skulle den vara förbruten.

Den ärade talaren på dalabänken yttrade, att frågan dyker upp gång efter annan, riksdag efter riksdag. Detta bevisar ju endast, att det finnes flere ledamöter af denna Kammare, som funnit af de handlingar, som de haft tillgång till, att en stor orättvisa blifvit mot Bladh

begången. Det förundrar mig verkligen, att man kan vara så hård-*Om skadestånd*
 hjertad mot en stackars jordbrukare, som efter bästa förmåga sökt *åt S. J. Bladh.*
 sköta sitt jordbruk samt dermed förenad, enligt författningarne tillå-
 ten bränvinsbränning eller, rättare sagdt, industri. Den, som vill opar-
 tiskt läsa de handlingar, Bladh innehar, skall finna, att Bladh vunnit
 i alla instanser och blifvit frikänd från åtalet såväl i underdomstolarne
 som i Högsta Domstolen, samt att Bladh för Riksdagen — jag anta-
 ger, att den varit tillgänglig för Stats-Utskottets ledamöter — fram-
 lagt en mycket noggrann, af vice Häradshöfding Stjernspetz upprä-
 tad utredning, som jag skaffat mig del af; och då, enligt hvad jag
 sjelf iuhemtat af denna utredning, den direkta förlust, Bladh genom
 beslaget lidit, uppgår till omkring 39,000 kronor, torde någon ersätt-
 ning här för icke böra honom af Riksdagen förvägras.

Hvad beträffar att de personer, som på olika tider haft frågan
 om hand, uppgifvit olika ersättningssummor, så kan det väl vara för-
 klarligt deraf, att det i första hand icke är lätt att finna det rätta
 beloppet. Deraf bör man icke finna något skäl till afslag härå.

Jag vädjar till hvars och ens rättskänsla, huru han skulle känna
 det, om han blefve så orättvist behandlad, som förre Landtbrukaren
 Bladh har blifvit! Jag kan icke annat än på det varmaste tillstyrka
 bifall till motionärens förslag.

Herr Ola Andersson i Burlöf: Jag har icke reserverat mig
 emot Utskottets utlatande och ej heller nu begärt ordet för att på-
 yrka bifall till motionärens förslag, men, efter den granskning jag
 kunnat egna denna sak, har jag tyckt mig finna, att frågan står på den
 gräns, att samhället gent emot Bladh kan hafva en moralisk förplig-
 telse att i någon mån ersätta den honom tillfogade skadan.

Då jag icke, i likhet med hvad en föregående talare gjort, är
 fallen för att gvecklå med saken och icke heller anser det vara lämp-
 ligt att nu hålla några långa tal i frågan, ehuru åtskilligt, som yt-
 trats här i afton, kunde vara förtjent att till bemötande upptagas, in-
 skränker jag mig till att, med instämmande i Herr Danielssons förslag,
 yrka, det Riksdagen måtte bevilja Bladh ett understöd en gång för
 alla af 5,000 kronor.

Herr Ahlin: Det har nu å ömse sidor yttrats så mycket i denna
 sak både till Bladhs fördel och emot honom, att litet hvar så små-
 ningom blifvit villrådig om hvilket parti man rätteligen bör taga;
 mig synes dock af diskussionen klart och tydligt hafva framgått; att
 denne man, genom det beslag som hos honom skett, tillfogats stora
 förluster och stora lidanden. Det må nu så vara, att länsmannen
 handlade fullkomligt lagenligt och riktigt samt icke kunde göra an-
 norlunda, men i så fall torde väl anledningen till mannens olycka i
 någon mån hafva legat i då gällande författningars beskaffenhet; och
 i hvilketdera fallet som helst och kanske ännu mera i det senare borde
 det väl vara statens om icke juridiska åtminstone moraliska pligt att
 i någon mån hålla den lidande skadeslös.

Det har emot Bladh i afton nämnts, att han under processen be-
 tätt sig underligt och besynnerligt; och det kan icke nekas, att den

Om skadestånd anmärkning, som i detta syfte gjorts, måste väga ganska tungt, ty åt S. J. Bladh. derigenom har han verkligen ådragit sig skenet af att hafva handlat brottsligt och förfarit oriktigt. Då det likväl också omnämmts, att denne man just till följd af de olyckor, som drabbat honom, råkat i sjukdom och nästan blifvit från sina sinnen, bör man väl till någon del deri kunna hemta förklaringen för hans underliga beteende.

Emellertid har nu af handlingarne tydligt framgått, att domstolarne icke fält honom till något ansvar, och att de följaktligen förklarade honom vara oskyldig. Vid sådant förhållande skulle jag icke för min del anse det vara i sin ordning eller ens Kammaren värdigt att lemna hans anspråk och anhållan helt och hållet utan afseende; men då saken i alla händelser är tvistig, och någon juridisk skyldighet för staten att lemna ersättning icke torde förefinnas — en brist i lagstiftningen, som jag hoppas framdeles blir afhulpen — vill jag icke för min del gå så långt, att jag helt och hållet instämmer med motionären, utan anhåller att få förena mig med Herr Danielsson.

Herr Nordenskjöld: Då jag tyckt mig märka, att de fleste af Kammarens ledamöter, som yttrat sig i denna fråga, icke torde vara benägna att lemna Bladh mera än 5,000 kronor, anhåller jag äfven att, med frångående af mitt förut framställda yrkande, få förena mig med Herr Danielsson.

Herr Hedin: Jag ber endast att få förena mig med Herr Danielsson.

Herr Wigardt: Då jag förut yrkat, att ersättningssumman till Bladh skulle bestämmas till 10,000 kronor, anhåller jag att få återtaga detta yrkande och förena mig med dem, som yrkat, att beloppet måtte bestämmas till 5,000 kronor.

Öfverläggningen var slutad. Derunder hade yrkats dels bifall till Utskottets hemställan, dels afslag å samma hemställan och bifall i stället till motionärens förslag, dels att det ifrågasatta skadeståndets belopp måtte bestämmas till 10,000 kronor, dels ock slutligen att detta skadestånd måtte komma att utgå med 5,000 kronor. Herr Talmanen gaf propositioner i enlighet med sagda yrkanden och förklarade sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förstnämnda meningen. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits deras mening, som yrkat att en godtgörelse af 5,000 kronor måtte Bladh beviljas, en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i dess utlåtande N:o 28,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställan,

i så måtto bifallit Herr G. Nordenskjölds i ämnet väckta motion, att till förre landtbrukaren Sven Johan Bladh, i det afseende hvarom fråga är, beviljats ett belopp af 5,000 kronor.

*Om skadestånd
åt S. J. Bladh.
(Forts.)*

Omröstningen försiggick och utföll med 72 ja mot 96 nej; hvar-
dan Kammaren beslutit i öfverensstämmelse med Nej-propositionen.

§ 2.

Förekom till behandling Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4,
angående tullbeviljningen.

I *punkten 1* hade Utskottet tillstyrkt,

att Herr *J. J. Ekman*s inom Första Kammaren väckta motion, N:o 12, i hvad densamma afsåge upphäfvande af den för artikeln *Humle* nu stadgade tullsats, 10 öre per kilogram, måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

*Om tullfrihet
för humle.*

Enligt anteckning å betänkandet, voro reservationer mot berörda hemställan inom Utskottet anmälda dels af Herr *A. G:son Bennich*, med hvilken Herrar *W. Croneborg*, *L. Kockum*, Friherre *F. Barnekow*, *J. Johansson* i Bergsäng och *S. A. Hedlund* instämt, dels ock af Herr *C. S. Carlheim-Gyllensköld*.

Efter punktens föredragning anförde

Herr *J. Johansson* i Bergsäng: Såsom Herrarne kunna finna af Utskottets betänkande, har jag låtit anteckna mig såsom reservant emot Utskottets hemställan i denna punkt. Jag har gjort detta hufvudsakligen af det skäl, att, då jag sistlidne riksdag icke var med om äsättandet af de då beslutade nya tullsaterna, jag i år icke funnit förhållandena föranleda till att jag skulle frångå den öfvertygelse, som jag i tullfrågorna hyste förlidna år. Utskottet har visserligen i sin motivering framhållit önskvärdheten af att Riksdagen vidhåller sitt en gång fattade beslut. Äfven jag håller ganska mycket på denna sak, men då vi se, huru det gång på gång inträffar, att man genom motioner, än i den ena och än i en annan fråga vill förmå Riksdagen att upphäfva beslut, som en förutgången Riksdag fattat — jag behöfver i detta hänseende endast hänvisa till den utgång, som den nyss afgjorda frågan erhöll, en fråga, som nu tre år å rad varit för Riksdagen framlagd och sannolikt icke heller nu varit det för sista gången — då jag ser sådant, säger jag, vet jag icke hvarför det bör vara förbjudet att äfven i en fråga, som denna, söka gifva skäl för att frångå ett beslut, som, efter mitt sätt att se saken, varit hvarken nyttigt eller lämpligt.

Utskottet har vidare sagt, att då ifrågavarande tullsats först från och med den 1 Januari innevarande år trädde i verkställighet, kunde ett omdöme öfver det mer eller mindre välbetänkta i stadgandet åtminstone icke för närvarande hänvisa till erfarenheten såsom sin källa. Det kan nog vara sant. Men å andra sidan skulle jag med några siff-

Om tullfrihet
för humle.
(Forts.)

ror vilja ådagalägga att just erfarenheten visat, att denna tullsats är både onödig och olämplig. Om man nemligen jemför de siffror, som förekomma i de såsom bilagor till Herr Benniehs reservation fogade utlåtanden dels från Landtbruksakademien förvaltningskomité och dels från Generaltullstyrelsen och Kommerskollegium, så skall man finna, att införseln af humle under åren 1875—1879 utgjort i årligt medeltal 637,660 skålpund, samt att den under sistnämnda år uppgick till det lägsta beloppet eller 519,700 skålpund. Införseln har således år ifrån år minskats, men samtidigt har, enligt hvad från en annan officiell källa kan inhämtas, bryggerihandteringen inom landet i ganska väsentlig grad ökats. Ty då bryggeriernas antal år 1874 utgjorde endast 70, med ett tillverkningsvärde af 3,878,000 kronor, så funnos i landet vid 1878 års slut icke mindre än 112 bryggerier eller »malt-drycksfabriker» med ett tillverkningsvärde af 7,128,000 kronor. Således en nära nog dubbel förökning. Häraf skulle då framgå, antingen att den inhemska humleodlingen så tilltagit att den mäktar fylla behofvet, eller ock att man, på sätt en talare på skånebänken vid en något likartad frågas behandling sistlidne riksdag påpekade, vid bryggerierna börjat använda mer eller mindre olämpliga surrogat för humle.

Då, såsom jag nyss nämnde, årliga medelförseln af humle utgjorde 637,660 skålpund eller 271,054 kilogram, skulle efter den nu gällande tullsatsen af 10 öre per kilogram härigenom åstadkommas en statsinkomst af 27,105 kronor 40 öre, hvilket belopp således skulle utgöra det skydd svenska jordbrukaren erhåller för det han odlar humle. Svårt är att säga, huru långt detta skydd kan sträcka sig för den enskilde jordbrukaren, men jag skall dock försöka visa, huru obetydligt det är, om detsamma skall tagas i sin fulla realitet; ty huru förhållandena än nu gestalta sig i afseende å tullsatter, så äro de i verkligheten till endast för att bereda den ene en fördel på den andres bekostnad. Se vi nu på ifrågavarande tullsats' realitet i dess högsta potens, så finna vi, att denna tullsats efter ofvanstående beräkning skulle inbringa något öfver 27,000 kronor. Om man nu med ledning af de siffror, jordbruksstatistiken lemna, fördelar dessa 27,000 kronor på hela antalet hemman i Sverige eller 67,500, så skulle på hvarje hemman belöpa sig en summa af omkring 40 öre; och detta obetydliga belopp är sålunda skyddet för egaren af ett helt hemman. Och drager jag ut jemförelsen ännu längre, med afseende å hvad en stor del af Kammarens ledamöter för ögonblicket sysselsätta sig, så blir detta skydd knappt värdt så mycket som en ärlig svensk toddy; den bonde, som eger $\frac{1}{8}$ hemman, får knappt mer än ett skedblad af denna toddy och den, som rår om blott $\frac{1}{16}$ mantal, får endast läppja på drycken.

Då så är förhållandet och jag dessutom hyser den uppfattningen, att de intressen, jordbrukaren har att häfda, på ett vida verksamare sätt kunna tillgodoses, så anser jag det vara mindre välbetänkt att genom bibehållande af dessa små tullsatter för humle, ost o. s. v. så att säga »gifva lastarenom rum», när man en gång i framtiden vill söka genomföra andra för jordbruket och dess ekonomiska utveckling vida viktigare frågor i afseende på jordbeskattningen och dermed sammanhängande angelägenheter.

På dessa skäl yrkar jag afslag å Utskottets hemställan och bifall till Herr Ekmans motion i hvad den afser borttagande af tullsatsen å humle. *Om tullfrihet för humle.*
(Forts.)

Herr Fredricson: Jag kunde icke riktigt följa med den föregående talarens många siffror och derpå grundade kalkyler. Jag vill därför endast säga, att jag tror det skulle vara Riksdagen mindre värdigt om vi, på sätt talaren och motionären föreslagit, toge bort ifrågasvarande tullsats. Hvad skulle folket säga, mine Herrar, om en Riksdag, som det ena året sätter en tullsats och det andra tager bort den igen. För öfrigt är bryggerihandteringen hos oss på så goda fötter, att herrar bryggare nog tåla vid denna lilla afgift, som ju å andra sidan utgör ett, ehuru litet, skydd för de jordbrukare, som sysselsätta sig med humleodling.

Jag tror således icke, att det är skäl att borttaga den lilla tullsats, vi nu hafva på artikeln humle, och yrkar därför bifall till Utskottets afstyrkande hemställan.

Herr Lönegren: Jag har länge hyst den åsigten och jag hyser den fortfarande, att de äro en olycka för oss dessa årligen återkommande förslag om förändringar i tulltaxan; och jag tror, att det skulle vara till fördel för alla: för köpmän, handtverkare och fabriksidkare, för näringslivet i allmänhet, om en tulltaxa, som af Riksdagen antages och af Kongl. Maj:t stadfästes, finge gälla någon längre tid, exempelvis fem år, hvilket jag anser vara ett minimum, utan att kunna under denna tid ändras, så vida icke af undantagsförhållanden sådant oundgängligen påkallades. Hvar och en skall säkerligen erkänna, att det för köpmannen och för den, som ämnar insätta sina medel uti ett industriellt företag, måste vara betryggande och lugnande att veta, att den tulltaxa, på grund af hvars bestämmelser han uppgjort sina beräkningar, skall bibehållas oförändrad under någon längre tid. Så är emellertid nu icke förhållandet. Nya förslag till förändringar i tulltaxan framkomma alltjemt, än i en riktning, än i en annan; och man har icke någon säkerhet för, att icke den tulltaxa, som i dag gäller, inom kort kan förändras, och förändras så, att man i stället för vinst, såsom ersättning för arbete och risk, blir tillskyndad förluster och bekymmer, dessa sistnämnda ej endast för sig sjelf, utan stundom för många andra, som af den bedrifna affärsverksamheten äro beroende.

Med denna min uppfattning om nödvändigheten af mera stabilitet i tullagstiftningen är det också naturligt, att jag icke vill vara med om att nu återtaga de beslut, rörande tullsats och registreringsavgifter, som Riksdagen i fjor fattade, och detta så mycket mindre, som dess afgiftsbestämmelser ännu icke blifvit tillämpade och man således icke har den ringaste erfarenhet om den verkan och det inflytande desamma komma att utöfva. Då dertill kommer, att Kongl. Maj:t på Riksdagens hemställan gifvit en redan förut tillsatt komité uppdrag att undersöka våra hufvudnäringars tillstånd och, på grund af den utredning som dervid erhålles, afgifva förslag till en ny tulltaxa, anser jag det vara önskvärdt, att vi icke nu lappa på den gamla taxan,

Om tullfrihet för humle.
(Forts.) utan låta äfven öfriga motioner, som nu föreligga, och hvilka icke synas mig vara af någon synnerlig betydighet, vänta på sin lösning, till dess tullkomitén slutat sina arbeten och hela tulltaxan blifver Riksdagen till pröfning och afgörande förelagd.

I afseende på nu ifrågavarande punkt yrkar jag således bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: Jag begärde ordet endast för att göra en vänlig hemställan till Kammarens herrar ledamöter, såväl frihandlare som protektionister, huruvida de icke skulle vilja ingå ett vapenstillestånd för i år, i hvilket fall jag föreslår, att vi icke bry oss om några motioner vare sig de som afse nedsättning eller förhöjning af tullar. Ty hvad tjenar det väl till att under nuvarande förhållanden strida om sådana bagateller, som dessa förslag äro, hvilka knappast äro värda det arbete och de tryckningskostnader, som derå nedläggas? Jag föreställer mig, att tiden icke är lämplig för dylika öfverläggningar, utan att vi hellre böra vänta, till dess den af Kongl. Maj:t tillsatta komitén fått framlägga sitt förslag, då vi blifva i tillfälle att behandla och pröfva dessa frågor i sammanhang med hvarandra. Mine Herrar, här är icke så mycket fråga om sak, utan fast mera om den princip, på hvilken vår tullagstiftning skall byggas. Vid sådant förhållande anser jag att det icke är Riksdagen värdigt att nu inlåta sig på detaljfrågor, innan den stora hufvudfrågan kan blifva föremål för pröfning.

Under upprepande af min hemställan om ett vapenstillestånd för åtminstone ett år, ber jag att i denna punkt få yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Ahlin: Jag skall yttra mig mycket kort. Det har förefallit mig vara ganska oegentligt, att bland de artiklar, som i föreliggande betänkande förekomma, artikeln *humle* skall vara den första. Jag kan nemligen icke inse lämpligheten af, att denna artikel under nuvarande förhållanden skall bära tull, emedan det kan vara tvifvel underkastadt, huruvida humleodlingen hos oss kan hafva någon egentlig framgång, samt huruvida det kan inverka menligt på bryggerirörelsen i vårt land, att denna artikel är tull underkastad. Men då å andra sidan införandet af denna jemte några andra tullsatsar synes antyda åtminstone en tillstymmelse till en början att frångå det system, som under många år i vårt land blifvit följdt och som bragt oss i den sorgliga ekonomiska belägenhet, hvori vi för närvarande befinna oss, så helsar jag hvarje sådan antydning till ett bättre tillstånd med upprigtig glädje, och önskar således visst icke, att någon redan befintlig tullsats må tagas bort; men å andra sidan instämmer jag gerna med dem, som önska, att många nya sådana må tillkomma.

På dessa grunder yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Lovén: Jag hade icke ämnat uppträda i denna fråga; men då i Utskottets betänkande i denna punkt förekommer ett klander mot motionären, så har jag ansett mig böra upptaga detsamma till bemö-

tande, och jag har funnit ytterligare anledning dertill af Herr Lönegrens anförande.

Utskottet klandrar motionären därför, att han omnämmt den »knappa röstöfvervigt», hvarmed Riksdagens ifrågavarande beslut i fjor fattades. Men detta bevisar endast, att pluraliteten af Utskottets ledamöter icke är förtrogen med det kommersiella lifvet; ty den, som det är, skall just i den af Utskottet anmärkta omständigheten finna en fara och ett skäl för att icke tillmäta Riksdagens förra beslut i frågan alltför stor betydelse. Herr Lönegren önskade stabilitet och deri instämmer jag. Jag föredrager också lugn och stadga i tull-lagstiftningen, men äfven som grundval för nya påbud en befästad öfvertygelse. Kan nu den knappa röstöfvervigt, hvarmed Riksdagens beslut i denna punkt fattades, få anses vara en sådan befästad öfvertygelse? Jag tror det icke och anser således, att motionären haft godt fog att framkomma med detta förslag.

Hvad Herr Nils Peterssons yttrande beträffar, så vill jag fråga honom, om icke tullkomitén fans äfven i fjor. Jag tror, att, om vi då hade väntat och varit lugna, så hade vi nu sluppit att tala särdeles mycket om tullfrågor.

Jag yrkar bifall till Herr Ekmans motion.

Herr Dickson: Jag begärde ordet hufvudsakligen för att yttra detsamma som den siste värde talaren. Lika med honom hade jag verkligen icke tänkt deltaga i denna diskussion, men uppkallades af ett yttrande från Herr Lönegren. Jag är fullkomligt ense med honom, att det är af största vikt för såväl industriidkare som handlande att få stabilitet i tullagstiftningen, så att man icke jemt lappar på den utan låter den qvarstå oförändrad under längre tid, såvidt icke viktiga skäl föranleda en ändring. Men jag måste vid detta tillfälle på det högsta beklaga, att dessa upplysta tänkesätt, Herr Lönegren nu framställt, icke gjorde sig hos honom gällande vid förra riksdagen. Hade så skett, skulle vi sluppit allt detta bråk nu. Jag säger, såsom den siste talaren, att den knappa majoritet, hvarmed dessa förändringar i fjor kommo till stånd, fullt betingar frågans bringande å bane på nytt, så mycket hellre som ännu inga följer af dessa förändringar hunnit inträda. Skulle Riksdagen nu besluta upphäfvande af de ifrågavarande besluten från fjoråret, vore således alls ingen skada skedd.

Jag anhåller således om afslag å Utskottets betänkande och bifall till Herr Ekmans motion.

Herr Hübinette: Jag kan för min del icke finna, att Riksdagen har något giltigt skäl att frångå de beslut, förra Riksdagen fattade, likasom jag ej heller kan inse, att det är mera olämpligt att sätta tull å humle än å t. ex. kaffe och socker, som ju äro njutningsmedel lika väl som öl. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Ekenman: Jag skall icke inlåta mig i någon vidlyftig undersökning, om humleodling är någonting för vårt land naturligt, som bör af staten särskildt hägnas, utan jag skall bedja att få se saken ur andra mer allmänna grunder. Jag finner det då först och främst gan-

*Om tullfrihet
för humle.*
(Forts.)

Om tullfrihet
för humle.
(Forts.)

ska vådligt, om Riksdagen skulle rifva upp sina beslut, innan, så att säga, bläcket, hvarmed de skrivits, hunnit torka på papperet. Äfvenså finner jag det vara föga praktiskt nyttigt att gå till väga på det af reservanterna föreslagna sätt. Ty man må hafva hvilka åsichter som helst i ekonomiska frågor, tror jag dock det är gifvet, hvad en föregående talare här yttrat, att för importören och köpmannen fordras stabilitet i dessa förhållanden, och att någorlunda fasta tulltaxebestämmelser äro nödvändiga. Tulltaxebestämmelsen är ju en faktor, som ofta måste ingå i lofliga beräkningar i och för en affärs drifvande, och om denna faktor ställes på så rörlig fot, att den oupphörigen flyttas, förvandlas köpenskapen till ett hasardspel, ett tillvägagående, som icke kan vara staten värdigt att befordra.

Dessutom ber jag att få erinra Kammaren derom, att när i fjorden stora bataljen på det ekonomiska området egde rum, afslöts slutligen på intervention af en välvillig fredsmäklare en vapenhvila på grund af ömsesidiga medgifvanden. Den ena parten, protektionisterna, medgaf, att udden ur deras framlagda förslag till skrifvelse skars bort. Den andra parten medgaf, om ej uttryckligen, dock faktiskt, att dessa teorier om det fria utbytet icke finge anses hafva karakteren af ofelbar naturlag, utan att de faktiska förhållandena i sin nakna verklighet måste tagas med i beräkningen. Fredstraktaten, ty en sådan kom till stånd, fick form af en skrifvelse till Kongl. Maj:t, i hvilken Riksdagen anhöll om en utredning genom sakkunnige personer om våra näringsars tillstånd. Kongl. Maj:t efterkom denna Riksdagens begäran med stor skyndsamhet, och denna utredning eger nu rum. Jag ber att i detta afseende få erinra talaren på stockholmsbänken, att tullkomitéen i fjor icke hade samma kompetens som tullkomitéen i år. Den har till följd af sista Riksdagens beslut fått en ny instruktion, som berättigar den att företaga något motsvarande de franska enquetes. Då nu en sådan utredning pågår, är det väl skäl att afvakta dess resultat och låta derunder hvilatvistefrågorna om tull eller icke tull, tullskydd eller icke tullskydd. För min del ställer jag mig åtminstone på denna principiella grund och motsätter mig i följd häraf alla förändringar i tulltaxan för det närvarande, de må afse tullskydd eller icke tullskydd. Det är gifvet af hvad jag nu sagt, att jag äfven yrkar bifall till Utskottets betänkande i nu föredragna punkt.

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll Utskottets hemställan.

Punkten 2.

Mom. a):

Bifölls.

Mom. b):

Om införseltull
å pressjäst.

Utskottet hade i detta moment yttrat sig öfver ledamoten af Andra Kammaren Herr *J. F. Fredricsons*, uti motionen N:o 114 fram-

ställda, förslag derom, att artikeln *Pressjäst* måtte åsättas en införsel-*Om införseltull*
tull af 18 öre per kilogram; och hade Utskottet hemställt, *å pressjäst.*

att hvad Herr Fredricson sålunda föreslagit icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. *(Forts.)*

Sedan denna hemställan blifvit uppläst, yttrade

Herr Fredricson: Jag skall icke länge upptaga tiden, då det tyckes vara klart, att Kammaren kommer att bifalla Utskottets hemställan. Anledningen, hvarför jag väckte denna motion, var den, att jag ansåg det någon likställighet i Danmarks och Sveriges tullagstiftning i detta fall borde ega rum. I Danmark är nemligen artikeln *pressjäst* åsatt en tull af 6 öre per skålpund, under det den i Sverige är tullfri. Följden häraf är den, att danskarne skicka öfver till Sverige all den *pressjäst*, som de icke kunna försälja hemma, och afåta den här till underpris till men för de inhemska fabrikanterna.

Jag vill emellertid icke göra något yrkande, utan har endast ansett mig böra hålla detta lilla liktal öfver min motion.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3:

I sin inom Andra Kammaren afgifna motion, N:o 31, hade Herr A. Hedin, under erinran att *lampsot* vore ett för tillverkning af boktrycksfärg nödvändigt beredningsämne, som icke inom landet producerades, påpekat, att då *lampsot* för närvarande vid tullbehandling betraktades identiskt med *kimrök*, hvilken artikel enligt gällande tulltaxa droge en tullsats af 14 öre per kilogram, under det deremot det färdiga fabrikatet »boktrycksfärg» vore tullfritt, fabrikationen af boktrycksfärg hos oss på ett obilligt sätt hämmades och nedtrycktes af den utländska konkurrensen. Till afhjelpande af detta missförhållande hade motionären föreslagit att antingen upphäfva den för artikeln *kimrök* nu stadgade tullafgift eller ock i tulltaxan införa en ny rubrik af följande lydelse: »*Lampsot* alla slag (alla nummer) — — — fritt».

*Om tullfrihet
för kimrök och
lampsot.*

Utskottet hade hemställt, att Riksdagen måtte på så sätt bifalla Herr Hedins förevarande motion, att rubriken *Kimrök* i tulltaxan skulle erhålla följande förändrade lydelse:

»*Kimrök*, alla slag — — — fri.»

Mot denna hemställan voro reservationer inom Utskottet afgifna:
dels af Herr E. G. Boström, med hvilken Herr P. C. Reutersvärd instämt;

dels af Herrar J. Sääf, Pehr Ericsson och J. F. Fredricson;

dels ock af Herr G. H. Stråle.

Om tullfrihet
för kimrök och
lampsot.

(Forts.)

Angående ifrågavarande ärende anförde

Herr Sääf: Jag har, som Herrarne finna, reserverat mig mot det beslut, hvartill Utskottet kommit i denna punkt, och detta af det skäl, att det för mig är en alltför betänklig och allvarsam sak att rent af utstryka en tullsats på en artikel, i synnerhet då denna artikel är föremål för svensk industri. Då nu Kammaren nyss godkänt den nästföregående punkten, i afseende å hvilken dock många skäl verkligen torde kunna finnas för beviljande af hvad motionärerne föreslagit — på den af Utskottet anförda grunden, att man under nuvarande förhållanden icke borde vidtaga några väsentliga förändringar i den bestående tullagstiftningen, och då tvifvelsutän utstrykandet af den tullsats, som här föreslagits, är en sådan väsentlig förändring, hoppas jag att Kammaren äfven här tager till godo de skäl, som nyss gjort sig gällande, och afslår det förslag, Utskottet i denna tredje punkt framställt.

Herr Dahl: Herr Talman! Mine Herrar! Då jag först tog del af detta betänkande och dervid genomgick inledningen, fann jag med tillfredsställelse, att Utskottet der hade ställt sig på en, efter min övertygelse, mycket riktig ståndpunkt, då nemligen Utskottet omfattat den åsigten, att några rubbningar i det bestående icke gerna nu torde böra ega rum, då ej klagomål öfver större missförhållanden framkommit. Utskottet stödde sig dervid på den omständigheten, att vår nuvarande tullagstiftning är under granskning af en komité, som för sådant ändamål blifvit tillsatt. Så mycket större blef derföre min öfverraskning, när jag redan i den tredje punkten fann, att Utskottet fränträdte denna, efter mitt förmenande, riktigt valda ställning. Det är nemligen här fråga om ingenting mindre än att rent af stryka tullsatsen på en artikel, som hittills dragit en tull af 6 öre pr skålpund eller från innevarande års början 14 öre pr kilogram. Anledningen till denna Utskottets hemställan kan väl billigtvis sägas vara högeligen egendomlig. En motionär har med fullt skäl påpekat en af de många inkonsekvenser, hvartill vår nuvarande tullagstiftning gör sig skyldig, i det nemligen ett fabrikat är tullfritt, men det för detta fabriката framställande nödvändiga beredningsämnet drager tull, emedan det tullbehandlas i likhet med ett annat ämne, kimrök, med hvilket det betraktas vara identiskt. Utskottet synes nu efter åtskilliga funderingar verkligen hafva kommit till insigt om, att den tillverkning, som här afses, nemligen tillverkningen af boktrycksfärg, är en sådan industrigren, som kunde vara förtjent att främjas äfven hos oss, samt att den är af den vikt och betydelse, att lagstiftningen i det nyss nämnda missförhållandet borde ingripa. Detta missförhållande kan nu häfvas på åtskilliga sätt. Det föreligger helt naturligt åtminstone tvenne utvägar, som kunna väljas, den ena att åsätta fabrikatet någon lindrig tull för att derigenom sätta den inhemska tillverkningen i något så när lika ställning med den utländska. Vi kunna i det fallet hemta exempel dels från Danmark, der denna artikel är åsatt en tull af 3,54 öre, och dels från Frankrike, der tullen utgör 6,12 öre, allt per svenskt skålpund. En annan utväg hade kanske varit enklare, nemligen att göra detta ämne, lampsot, fritt från tull, och detta skulle jag anse

vara det riktigaste. Men nu har Utskottet icke gått någon af dessa vägar, utan beträddt en alldeles ny genom att föreslå borttagandet af tullsatsen på kimrök, såsom nyss nämndes. Och hvarför har Utskottet gjort detta? Jo, därför att det vid införsel skall vara svårt att skilja lampсот från vanlig kimrök. Hvem har sagt Utskottet detta? Jo, det har personalen i Stockholms tullpackhus. Och dermed är också all den utredning åstadkommen, som ansetts erforderlig för att göra klart för Riksdagen att denna tullsats bör undanskaffas. På sådana lösa grunder stryker man således en artikel i tulltaxan. Nu är det visserligen sant, att tullinkomsten af ifrågavarande artikel icke kan sägas vara synnerligen stor. Den uppgick under qvinqvenniet 1875—1879 till 608 kronor 80 öre. Det är således icke någon betydande inkomst, som tullen å kimrök tillskyndar statsverket. Men å andra sidan lär det väl också vara sant, att, då det för närvarande här i landet endast finnes en fabrikant af boktrycksfärg, den uppoffring, som från statens sida för hans skull ifrågasättes, icke är så alldeles liten. Det är också sant, att denna tillverkning redan nu så utvecklats i Sverige, att den, såsom Utskottet också säger, icke längre kan anses vara i behof af tullskydd för sitt bestånd. Men i detta Utskottets uttalande ligger enligt mitt förmenande ett ofrivilligt erkännande både deraf, att en industrigren för sin utveckling kan vara i behof af tullskydd och att detta skydd icke bör tagas bort förrän samma industrigren hunnit sådan grad af utveckling, att den deraf icke tager skada. Måne det icke är enklare och naturligare att för främjandet af utvecklingen af ifrågavarande fabrikation just åsätta det utländska fabrikket någon liten tull, såsom i andra länder är brukligt, och såmedelst bereda staten en inkomst, visserligen icke stor, men som dock är en inkomst, snarare än att taga bort tullsatsen på en artikel, som med den förra icke har något samband, och derigenom fräntaga staten en inkomst. Men det finnes också ett annat förhållande, som man bör uppmärksamma. Exporten af kimrök uppgick 1878 till 833,274 skålpund, men sjönk 1879 till 299,045 skålpund, således med mer än 500,000 skålpund. Det torde icke vara så lätt att i en hast reda ut hvad som förorsakat en så stor skilnad, men mig synes, att här föreligger ett förhållande, som väl bort berättiga till att låta äfven denna fråga få bero af den utredning, som åt densamma kan gifvas af den för närvarande fungerande tullkomitén.

Oaktadt jag således för min del gerna skulle vilja vara med om att låta artikeln lampсот vara tullfri, emedan det öfverensstämmer med min åsigt om, att alla råvaror och beredningsämnen om möjligt böra vara tullfria, kan jag dock för närvarande ej annat än anse riktigast, att angående denna artikel låta det nuvarande förhållandet gälla. Jag får därför, Herr Talman, anhålla om afslag på denna punkt af Utskottets betänkande.

Herr Ahlin: I motionen omnämnes, att artikeln lampсот är ett för tillverkning af boktrycksfärg nödvändigt beredningsämne, som icke inom landet produceras. Under sådana förhållanden och då det bör ligga oss om hjertat att så vidt möjligt är befrämja hvarje industrigren, som inom landet finnes och der kan trifvas, så önskar jag för

*Om tullfrihet
för kimrök och
lampсот.*
(Forts.)

Om tullfrihet min del framgång åt motionärens förslag att låta lampso-
t för kimrök och tullfritt.

lampso-
(Forts.)

För att vinna detta mål kunde man ju gå till väga på sätt motionären föreslagit, nemligen antingen så, att man gjorde artikeln kimrök tullfri eller också att man, med bibehållande af nuvarande tull på kimrök, förklarade den andra sorten af dessa svarta ämnen, som kallas lampso, tullfri. Den enda olägenhet, som uppstår här vid lag, är den, att vederbörande myndighet förklarat det vara förenadt med både svarighet och tidsutdrägt att skilja dessa båda ämnen från hvarandra. Lyckligtvis har det dock icke förklarats vara alldeles omöjligt. Jag tror därför, att det icke är skäl att göra någon ändring i hvad som nu eger rum i afseende på kimrök, utan i stället bifalla motionärens andra alternativ, nemligen att lampso alla slag må förklaras tullfritt.

Jag yrkar således bifall till det af motionären alternativt framställda förslaget, att i tulltaxan måtte införas en ny rubrik af följande lydelse:

»Lampso, alla slag — — — fritt».

Herr Fredricson: I likhet med föregående talaren yttrade jag såsom min åsigt inom Utskottet, att artikeln lampso borde vara fri från tull, men att tullsatsen på kimrök borde bibehållas. Detta tycktes äfven till en början vara Utskottets mening, men sedan Herr Generaltulldirektören i Utskottet förklarade, att det nästan vore omöjligt att skilja lampso från kimrök, blef följden den, att Utskottet fattade det beslut, som här nu föreligger, och hvaremot jag ansåg mig nödsakad att anmäla min reservation. Derfor yrkar jag äfven nu afslag å Utskottets hemställan samt bifall till den af Herrar Sääf, Pehr Ericson och mig afgifna reservation.

Herr Hedin: Jag skall deremot vördsammast anhålla om bifall till Bevillnings-Utskottets förslag.

Den förste talaren, som hade ordet i denna fråga, förklarade det vara en i hans tanke, såsom orden föllo, mycket allvarsam sak att utstryka tullsatsen på en importvara, som äfven är föremål för tillverkning här i landet. Jag skall då bedja att få hemställa till den ärade talarens öfvervägande, huruvida det icke äfven är en mycket allvarsam sak att sätta den inhemska tillverkningen i den belägenhet, att, under det att det färdiga fabrikatet är tullfritt, råvaran för den inhemska tillverkningen beläggas med tull.

Derefter vänder jag mig till den andre talaren i ordningen. Han ansåg det ena af mig framställda alternativet — om jag eljest fattade hans ord rätt — vara antagligt, nemligen att lampso förklarades tullfritt. Jag tror att mitt andra alternativ, nemligen att upphäfva äfven tullen på kimrök, är antagligt. Jag skall nemligen be att få erinra om hvad som äfven framgår af min motion, och hvilket jag trotsar eho det vara må att kunna motbevisa, nemligen att äfven fin kimrök, som icke är föremål för tillverkning i vårt land, är en outhärlig råvara för sämre tryckfärg, t. ex. sådan som begagnas till tidningar. Då sådan kimrök icke produceras inom landet, utan måste importeras utifrån och således

är en råvara äfven den för en inhemsk industri, så finnes det i sjelfva Om tullfrihet
verket icke mycket skäl att skilja emellan dessa två artiklar: lampso^{for kimrök och}
och finare kimrök. Då han vidare nämnde, att den lägre siffra, som lampso^{lampso.}
betecknar exporten af kimrök från vårt land år 1879, skulle bevisa, (Forts.)
att tillverkningen af denna vara här i landet vore i nedgående, så
ber jag honom taga i öfvervägande siffrorna för någon längre period.
Deraf framgår, att export- och importsiffran för denna vara såsom för
andra undergått vexling, och att man således icke från ett enstaka år
får draga några slutsatser. Talaren yttrade ock, att Bevillnings-
Utskottet endast haft att tillgå lösa uppgifter, hvaremot jag tillåter mig
anmärka, att, om chefen för Tullstyrelsen låter sina underordnade
tjenstemän verkställa en utredning om ett visst förhållande, och denna
utredning sedermera åberopas af Utskottet, denna grund torde vara
lika god som ett »löst» påstående af den ärade talaren.

Det förvånar mig att någon tvist kunnat uppstå angående denna
fråga, och att reservanter låtit anteckna sig mot Bevillnings-Utskottets
betänkande. Detta oväntade förhållande gifver mig anledning till en
öppen bekännelse om ett misstag. Jag bör nemligen underkasta mig
sjelf och göra andra den rättvisan att erkänna, att jag haft orätt, då
jag någon gång sagt, att ultra-protektionister och ultra-frihandlare
äro lika tokiga. Jag tager tillbaka detta mitt uttalande, ty jag märker
nu, att de förre äro en god män värre. Man har hört under många
år, som utgöra en icke oväsentlig del af min lifstid, att den på franska
handelstraktaten grundade tulltaxan vore anledningen till den förödel-
sens styggelse, hvars resultat vi nu se i »grusade näringar» och en
grundlag »i spillror». Men denna samma tulltaxa, föremålet under åratals
för så många invektiv, den får nu ej undergå minsta förändring, den
har blifvit ett »heligt ting» — såsom presten sade om peruken, som
barnen fatt tag uti och lekte med — den har blifvit ett sacrosanct
»noli me tangere». Man får icke ändra något, icke ens de uppen-
baraste fel, icke sådana origtigheter, om hvilkas afhjelpande man hit-
tills alltid varit öfverens — och derom har man alltid, så långt jag
minnes tillbaka, varit ense, att råvaran för en inhemsk industri bör
vara fri från tull, när den utländska produkten af samma slags industri
är fri. Jag frågar: kan någonting vara besynnerligare, än ett sådant
förfarande från det ultra-protektionistiska hållet, hvarigenom de gifva
protektionismen den nya betydelsen, att man skall, med tulltaxans
hjälp, protegera den utländska industrien på den inhemskas bekostnad?

Jag begagnar tillfället att påpeka det principlösa och derigenom
vanmäktiga i ultra-protektionisternas sträfvan. De göra nemligen
då och då försök med en och annan alldeles nyckfull skyddstull, så-
som t. ex. tullen på majs, eller ock med en och annan så kallad in-
registreringsafgift, som icke har synnerlig betydelse för statskassan,
men en ganska stor genom det besvär och det trakasseri, den åstad-
kommer. Jag säger detta icke i den mening, som skulle upphäfvandet
af dessa bestämmelser vara öfvermåttan angeläget, utan blott för att
visa, huru ultra-protektionisterna, upptagne af dessa osystematiska, ryck-
vis återkommande, små försök, försumma sjelfva hufvudfrågan, för-
summa att rigta sina bemödanden åt rätta hållet. Hvarför försöken I
icke på fullt allvar att få den franska traktaten upphäfd, denna trak-

Om tullfrihet för kimrök och lampsot.
(Forts.)

tat, som, enligt eder åsigt, ju är roten och upphovet till vårt lands ekonomiska olyckor? Derigenom, och endast derigenom, skulle vi få fria händer att skydda det svenska arbetet efter vår tids kraf och ej behöfva låta det lida längre af den för femton år sedan regerande finansministerns hugskott. På denna fråga har jag ännu icke fått något för mig tillfredsställande svar. I den punkten skulle vi dock kunna mötas. På afstånd från ultra-protektionisternas och ultra-frihandlarnes läger finnes en observationscorps, bestående af moderat folk, som vill medla mellan de åsikter, som förfäktas af det ena och det andra ytterlighetspartiet. Men om man fortfarande från ultra-protektionisternas sida går till väga på samma sätt, som nu i det föreliggande fallet påyrkas, då skall man drifva denna moderata observationscorps till att — jag vill dock icke säga med flygande fanor och klingande spel — gå öfver till frihandlarnes läger, och då fån I, herrar protektionister, sedan segla eder egen sjö.

Jag anhåller om bifall till Utskottets betänkande.

Herr Lönegren: Artikeln boktrycksfärg eller trycksvärta hade i de äldre tulltaxorna sin egen rubrik och drog då en tull af 3 öre per skålpund; men för några år sedan blef i boktryckeriernas intresse denna vara hänförd till färger och färgningsämnen ej specificerade och dermed förklarad tullfri. Nu yrkar motionären att artikeln lampsot, som är ett nödvändigt beredningsämne vid tillverkningen af boktrycksfärg, skulle blifva tullfri, och jag erkänner villigt, att de skäl han anfört mycket tala för saken. Det måste nemligen anses vara temligen olämpligt att råvaran drager tull, under det att sjelfva fabrikatet är tullfritt. Men jag kan ändock icke neka, att jag i denna fråga har mina dubier vid att bifalla motionen. Jag fruktar nemligen att ett bifall till densamma skulle föra oss allt för långt.

Jag har från tillförlitligt håll erfarit, att lampsot icke är den enda med tull belagda artikel, som ingår i boktrycksfärgen, utan att äfven andra tullpliktiga varor äro vid densammes tillverkning af nöden, såsom fernissa och oljor; och jag fruktar att, om vi bifalla motionen, ett annat år yrkanden kunna framkomma om tullfrihet äfven för oljor och fernissa, därför att af dessa varuslag en högst obetydlig del ingår i tillverkningen af trycksvärta. Af oljor är importen mycket stor, flera millioner skålpund årligen, och tullen derå är nu bestämd till 2, 5 och 7 öre per kilogram, allt efter olika beskaffenhet. Af fernissa infördes under senaste åren 1- à 200,000 skålpund årligen, och tullen derå är 24 öre per kilogram. Af kimrök, inklusive lampsot, har importen varit mycket obetydlig, i medeltal under senaste åren 10,000 skålpund, och har Utskottet beräknat tullinkomsten för denna vara i medeltal till 608 kronor 80 öre.

Motionären har yrkat tullfrihet endast å lampsot, hvaraf införseln är mycket ringa, men Utskottet har af praktiska skäl utsträckt tullfriheten till all kimrök. Nu är likväl ett faktum, att större delen af den kimrök (= kimrök och lampsot), som importerats, användes vid beredning af målarefärg, och att endast en obetydlig del deraf förbrukas vid tillverkning af boktrycksfärg; och då det endast är denna lilla andel af importen, som motionen afser, anser jag verkligen hela

denna fråga så obetydlig, att det knappast lönar mödan att tala derom samt att den utan olägenhet kan hvila till dess tullkomitéen hunnit afsluta sina arbeten och resultatet af desamma blifvit för Riksdagen framlagda.

*Om tullfrihet
för kimirök och
lampsot.
(Forts.)*

Det har blifvit föreslaget att i tulltaxan särskilja emellan lampsot och kimirök, men jag ber att på det kraftigaste få opponera mig deremot, dels af det praktiska skäl, som Utskottet anför, att det vid tullbehandlingen är ytterst svårt att skilja mellan dessa begge färgämnen, dels ock därför att lampsot icke är något annat än den finaste sorten kimirök och att det förefaller mig särdeles olämpligt att, om tvenne sorter af samma varuslag förekomma till tullbehandling, den ena skall vara tullfri, men den andra draga tull, i synnerhet om, såsom nu skulle blifva förhållandet, den fina och dyra sorten skulle få tullfritt inkomma, men den gröfre, simplare och prisbilligare sorten fortfarande vara tullpliktig.

På dessa skäl förenar jag mig för närvarande med dem, som yrka rent afslag å motionen.

Herr Nils Petersson: Jag har icke begärt ordet för att försvara tullen på lampsot, emedan jag är för mycket älskare af tidningar och tryckalster för att vilja yrka tull å nämnda vara, men jag hemställer till motionären och alla som dela hans åsigt, hurvida det kan vara skäl att göra förändringar i tulltaxan för sådana mindre betydande artiklar. Min öfvertygelse är, att den fördel, som härigenom skulle vinnas, icke uppväger kostnaden för tryckningen af en ny tulltaxa. Har pressen hittills kunnat reda sig med den nuvarande afgiften, så kan den nog göra det äfven ännu ett år. Jag är öfvertygad om, att denna tullsats kommer att borttagas, när tulltaxan i sin helhet blir föremål för granskning, men de små förändringar Utskottet föreslagit anser jag utgöra för ringa anledning att nu trycka en ny tulltaxa, hvarför jag för min del får yrka afslag å förevarande punkt.

Herr E. G. Boström: Den ärade motionären började, såsom vanligt, sitt anförande med åtskilliga raska uttalanden. Han förklarade sig hittills hafva ansett såväl ultra-protektionister som ultra-frihandlare för galne. Nu hade han dock, efter att hafva åhört en talares föredrag, helt plötsligen funnit de förre än galnare. Man kunde nu hysa en viss tveksamhet, inom hvilket af dessa partier man skulle inrymma den ärade motionären själf, men så upplyste han, att det mellan dessa fans några andra, hvilka han kallade observatörer, och dit han påtagligen ville räkna sig. För min del skall jag anhålla att äfven få räknas dit. Motionären framhöll derefter såsom ett värdigt mål för Bevillnings-Utskottet och protektionisterna att motarbeta ett bibehållande af den franska handelstraktaten. Jag behöfver ej bedja honom gå längre tillbaka än till tullbetänkandet vid sistlidne riksdag, då Utskottet föreslog alternativa tullsatsar under förutsättning af traktatens upphörande, och en reservant tullsatsernas bestämmande utan allt afseende å nämnda traktat. Frågan förelåg således då i hela sin vidd, men så vidt jag kan erinra mig, hade den ärade talaren då ingenting att säga, utan han teg som ett godt barn.

*Om tullfrihet
för kimrök
och lampsof.*
(Forts.)

För att nu öfvergå till sjelfva saken, vill jag nämna, att, enligt upplysningar, som lemnades i Utskottet och uppgåfvos förskrifva sig ifrån en af våra förnämsta färghandlare, infördes lampsof helt obetydligt. Han trodde att ej i hela riket infördes mera än tio skålpund årligen. Således gäller nu hela denna sak, då tullen är 6 öre per skålpund, hela sextio öre. Dock importeras vida mera af en förfalskad vara, som icke är lampsof, men som går under detta namn. Kan det nu vara skäl att för en artikel, hvaraf importeras så obetydligt, stryka nu gällande tullsats å kimrök, i synnerhet då produktionen af denna vara inom landet är så betydlig, att den utöfver konsumtionen inom landet lemnar ej obetydligt öfverskott för export? Man behöfver icke vara vare sig ultra-protektionist eller ultra-frihandlare för att komma till det resultat, att då en rubrik i tulltaxan omfattar flere artiklar, tullsatsen bör bestämmas efter den väsentligaste af dessa.

Jag yrkar afslag å Utskottets förslag.

Herr Hedin: Jag skall icke länge störa munterheten i Kam-maren. Jag vill blott erinra min ärade vän, som nyss hade ordet, derom, att de i fjor af Bevillnings-Utskottet framlagda alternativa förslag till tullsats naturligtvis afsågo att kunna gifva Kongl. Maj:t bemyndigande att förlänga den franska traktaten, och detta kan väl icke kallas för — såsom jag tror mina ord nyss föllo — ett allvarligt bemödande från protektionisternas sida att få den franska traktaten upphäfd.

Sedan öfverläggningen förklarats slutad, gaf Herr Talmannen propositioner, enligt de yrkanden som förekommit, dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på afslag å samma hemställan och bifall i stället till Herr Hedins motion, i hvad densamma afsåg tullfrihet för lampsof, dels ock på afslag å såväl Utskottets hemställan som motionen i dess helhet; och fann Herr Talmannen den sistnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes samt företogs, sedan till kontraposition antagits yrkandet på bifall till Utskottets förslag, enligt en nu uppsatt och af Kammaren godkänd så lydande omröstningsproposition:

Den, som afslår såväl hvad Bevillnings-Utskottet i 3:dje punkten af dess Betänkande N:o 4 hemställt, som Herr Hedins i ämnet väckta motion,

röstar Ja;

Den, det ej vill,

röstar Nej;

Vinner Nej, är Utskottets förevarande hemställan af Kammaren bifallen.

Voteringen visade 99 ja mot 57 nej, varande alltså beslut fattadt i öfverensstämmelse med Ja-propositionen.

Punkten 4:

Bifölls.

Som tiden långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen af Bevillnings-Utskottets förevarande betänkande till ett blifvande sammanträde.

§ 3.

Herr *A. Hedin* anmälde en motion, angående examen och betyg i gymnastik och vapenföring vid maturitetspröfningen.

Denna motion, som erhöll ordningsnummern 169, bordlades.

§ 4.

Till bordläggning anmäldes följande inkomna ärenden:

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 19, i anledning af dels Riksdagens Justitieombudsmans framställning om förbättrad lagstiftning angående förvaltningen af omyndigs egendom, dels ock enskild motion i ämnet;

N:o 20, i anledning af väckt motion om tillägg till gällande bestämmelser rörande den kommunala rösträtten i stad;

N:o 21, i anledning af väckt motion med förslag till förändrad lydelse af förordningen angående arfsrätt för oäkta barn den 14 April 1866;

N:o 22, i anledning af väckta motioner om förändrade grunder för den kommunala rösträtten och dermed i sammanhang stående frågor;

N:o 23, i anledning af förslag om förändrade stadganden rörande skyldighet att bygga och underhålla tingshus och häradsfängelse;

N:o 24, i anledning af väckt motion om stadgande af skyldighet för utländsk man att vid talans anställande inför svensk myndighet mot svensk man ställa borgen för kostnad och skada;

N:o 25, i anledning af väckt motion om ändring i 30 kap. 5, 6 och 7 §§ Rättegångsbalken;

N:o 26, i anledning af väckt motion om förhöjda böter för part eller vittne vid förfallolöst uteblifvande; och

N:o 27, i anledning af väckt motion angående föredragningslista vid häradsrätt; samt

Andra Kammarens Första Tillfälliga Utskotts Utlåtande N:o 3 (i samlingen N:o 18), med anledning af motion rörande omarbetning af folkskolestadgan.

Dessa ärenden skulle å den föredragningslista, som komme att upprättas för nästa sammanträde, sättas framför de ännu oafgjorda ärenden, hvilka redan blifvit två gånger bordlagda.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr <i>S. F. Norén</i>	under 14 dagar från och med den 12 Mars;
» <i>J. P. Nilsson</i>	» 12 » » » » » 18 »
» <i>Lars Börjesson</i>	» 12 » » » » » 19 »

§ 6.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 11 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.